

**provincie
groningen**

leefbaarheid provincie Groningen

UITVOERINGSPROGRAMMA

2020-2023

LEEFBAARHEIDSPROGRAMMA 2020-2023

EN KRIMPAGENDA 2020-2030

COLOFON

UITGAVE:

Provincie Groningen

DRUK EN TECHNISCHE UITVOERING:

Grafisch Centrum Provincie Groningen

REDACTIE:

Provincie Groningen

FOTOGRAFIE:

Alex Wiersma

OPLAGE:

250 Stuks

Inleiding

Op 18 december 2019 zijn door Provinciale Staten de kaders voor het Leefbaarheidsprogramma 2020-2023 vastgesteld. Voor u ligt de uitwerking van die kaders in een uitvoeringsprogramma. Ik ben bijzonder trots op dit programma, alsmede op de manier waarop het tot stand is gekomen. Het is namelijk in nauw overleg gebeurd met de samenwerkingspartners en de mensen voor wie dit programma uiteindelijk geschreven is. Gemeenten, zorginstellingen, welzijnsorganisaties, woningcorporaties, sociale werkbedrijven en bewonersgroepen: de provincie staat met beide benen in de samenleving en luistert naar de input van de organisaties met wie ze samenwerkt.

Het Leefbaarheidsprogramma kent thema's die op onze hele provincie van toepassing zijn, die vallen onder programmalijn I: de provinciebrede aanpak. Deze bestaat uit de onderdelen: 'zorg en voorzieningen' en de 'sociale agenda'. Binnen 'zorg en voorzieningen' constateren we dat het aanbod van zorg enerzijds en de zorgbehoefte anderzijds elkaar maar moeilijk kunnen vinden. En dan is de zorgsector ook nog continu in beweging, wat soms heftige consequenties kent voor patiënten en personeel (en zelfs de arbeidsmarkt als geheel). Als provincie willen we graag de verbinder en facilitator zijn voor de overheden en organisaties die aan deze uitdagingen werken. Hetzelfde geldt voor het tweede onderdeel binnen de provinciebrede aanpak: de 'sociale agenda'. De aanpak van armoede staat daarin voorop.

De tweede programmalijn betreft de krimpagenda voor de komende tien jaar. Ik vind het van groot belang dat hier provinciaal en landelijk voldoende aandacht voor blijft, zodat de problematiek die met krimp samenhangt echt geadresseerd wordt. Samen met de andere 'krimpprovincies' in Nederland willen we een duidelijk signaal afgeven richting de Rijksoverheid om nieuw beleid t.a.v. krimp te stimuleren. En dit is slechts één van onze activiteiten op het gebied van krimp.

Tot slot is 'maatwerk' het kernwoord in onze derde programmalijn III: de 'regionale arrangementen'. De verschillende gebieden in onze provincie hebben namelijk ook hun unieke zwaartepunten. Waar de één bijvoorbeeld extra wil inzetten op onderwijs, ziet de ander de grootste uitdaging in het verbeteren van de woontevredenheid. We zien verschillende behoeften die we in de 'regionale arrangementen' verder kunnen uitwerken. Dit doen we in nauwe samenwerking met gemeenten, maatschappelijke organisaties en bedrijven.

Het programma Leefbaarheid is een alomvattend verhaal, maar met weloverwogen keuzes. Er is zorgvuldig gekeken naar waar wij als provincie de meeste toegevoegde waarde hebben. Daar zetten we op in. Laten we verder gaan met het maken van het verschil!

Namens Gedeputeerde Staten,

Tjeerd van Dekken, 10/03/2020

Inhoudsopgave

Inleiding.....	3
Op weg naar een nieuw leefbaarheidsprogramma.....	5
Waarom een nieuw leefbaarheidsprogramma?.....	5
Waarom een ander leefbaarheidsprogramma?.....	5
Wat is het doel van dit nieuwe leefbaarheidsprogramma?.....	6
Wat gaan we doen en wat is de rol van de provincie?.....	6
Hoofdstuk I Programmalijn I: Provinciebrede aanpak.....	10
1.1 Zorg en voorzieningen.....	10
1.1.1. Beschikbare en kwalitatief goede zorg.....	10
1.1.2. Gezondheid en vitaliteit door preventie, sport en bewegen.....	15
1.1.3. Bereikbare bovenlokale voorzieningen.....	16
1.2 Sociale agenda.....	17
1.2.1. Onderzoek, innovatie en kennisdeling.....	19
1.2.2. Meedoen mogelijk maken.....	20
Hoofdstuk 2 Programmalijn II: Krimpagenda 2020-2030.....	22
2.1. Verbinden, kennisdelen en aanjagen.....	23
2.2. Focus op 3 thema's.....	24
2.2.1. Aanpak van de particuliere koopwoningen voorraad, onttrekken van kansarme voorraad.....	25
2.2.2. Clustering en kwaliteitsverbetering rond voorzieningen.....	27
2.2.3. Aandacht voor pijler economische vitaliteit.....	27
Hoofdstuk 3 Programmalijn III: Regionale Arrangementen.....	29
Hoofdstuk 4 Resultaten van het leefbaarheidsprogramma in 2023.....	31
Hoofdstuk 5 Monitoring.....	33
Hoofdstuk 6 Financiën.....	34
Bijlage I: Subsidieregeling Zorg & Voorzieningen 2020-2023.....	35
Bijlage II: Regeling Transitiefonds Particuliere Woningvoorraad.....	42
Bijlage III: Proces tot stand komen nieuw leefbaarheidsprogramma.....	46
Bijlage IV: Concrete acties en resultaten per programmalijn in 2020.....	47

Op weg naar een nieuw leefbaarheidsprogramma

Waarom een nieuw leefbaarheidsprogramma?

De uitdagingen waar we eerder op het domein van leefbaarheid voor stonden zijn nog niet verdwenen. Onze inzet wordt gevraagd op thema's zoals de druk op de formele en informele zorg, de beschikbaarheid van diverse opleidingen voor middelbare scholieren in de krimpregio's, verduurzaming van de woningvoorraad, bereikbare voorzieningen, de match tussen onderwijs en arbeidsmarkt, voldoende werkgelegenheid en het voorkomen van armoede. Tegelijkertijd zien we dat gemeenten, maatschappelijke organisaties, woningcorporaties, zorginstellingen, welzijnsinstellingen en scholen enz. de geschetste uitdagingen gezamenlijk willen aanpakken door middel van een krachtige en gedragen aanpak. Vanuit de gedachte: Alleen gaan we sneller, maar samen bereiken we véél meer. Daar willen wij door middel van dit leefbaarheidsprogramma een krachtige ondersteuning aanbieden.¹⁾

Ons doel met leefbaarheid is goed wonen, werken en leven in onze provincie. Leefbaarheid gaat over krimp, bereikbaarheid van voorzieningen, energie en duurzaamheid en een gezonde vitale provincie met een bereikbaar en toegankelijk zorgaanbod. Voor onze inwoners vinden wij het daarom noodzakelijk om te blijven investeren in de vitaliteit en leefbaarheid van wijken, dorpen en steden.

Waarom een ander leefbaarheidsprogramma?

Ondanks de brede waardering voor het vorige leefbaarheidsprogramma, kiezen we met de kaders voor een nieuw leefbaarheidsprogramma voor een andere insteek. Dit heeft de volgende redenen:

1. De gemeenten zijn groter geworden, de maatschappelijke opgaven worden complexer en dynamischer; dit vraagt om een gezamenlijke en gedragen aanpak.
2. In het aardbevingsgebied wordt de komende jaren vanuit het Nationaal Programma Groningen ook veel in leefbaarheid geïnvesteerd; dit vraagt om slim verbinden met de provinciale inzet.
3. Ondersteuning op het gebied van kleinschalige bewonersinitiatieven wordt door gemeenten steeds meer zelf gefaciliteerd in de vorm van buurt-, wijk- en dorpsbudgetten. Daarom kan de provinciale inzet hierop gestopt worden.
4. De vergrijzing in combinatie met ontgroening op de arbeidsmarkt zet druk op zowel de formele als informele zorg. Vanuit het oogpunt van leefbare regio's vraagt dit ook inzet van de provincie.
5. Dit leefbaarheidsprogramma is inclusief een krimpagenda, omdat de leefbaarheidsopgaven en krimpopgaven nauw vervlochten zijn.
6. De beperktere middelen dwingen ons te focussen op de meest pregnante opgaven.

1) Zie bijlage III

Wat is het doel van een nieuw leefbaarheidsprogramma?

Ons doel is om 'de Brede Welvaart' in onze provincie te verbeteren. Brede Welvaart is een nieuwe internationale maatstaf die is ontwikkeld om welvaart te meten voorbij economische groei alleen. Welvaart is meer dan de financiële situatie van individuen, het gaat ook over de gezondheid, het onderwijsniveau en het gevoel van veiligheid van mensen, de toegankelijkheid van voorzieningen, de kwaliteit van de natuurlijke leefomgeving, en vele andere factoren.

Veel van de welvaart die mensen ervaren komt voort uit de interactie met hun directe omgeving. Of mensen een baan, een goede school voor hun kinderen of adequate zorg kunnen vinden, wordt immers allemaal voor een belangrijk deel bepaald door waar mensen wonen. Wanneer er binnen een bepaalde regio meer keuze is qua geschikte banen, of als de kwaliteit van de leefomgeving stijgt, dan zal men lokaal meer welvaart ervaren.

In de *Brede Welvaartsindicator* (BWI)² (pag. 7) is Nederland opgedeeld in 40 (arbeidsmarkt) regio's, die gerangschikt zijn op hun gemiddelde BWI-score. Deze BWI-score is gebaseerd op 11 indicatoren. De provincie Groningen is in deze index ingedeeld in drie regio's, te weten 'Overig Groningen', 'Oost-Groningen', en 'Delfzijl en omgeving'. De Groningse regio's scoren slecht, ze zijn op respectievelijk plek 33, 35, en 37 van de lijst te vinden.

Met name op de indicatoren inkomen, arbeid en gezondheid zijn de scores laag; 'Oost-Groningen' scoort ook laag op de indicator onderwijs, en in 'Delfzijl en omgeving' wordt laag op de indicator woontevredenheid gescoord.

1. Als alleen gekeken wordt naar de indicator '**inkomen**', zijnde het besteedbare huishoudinkomen, vormen de drie Groningse regio's de 'top 3' van laagst scorende regio's van heel Nederland.
2. Op '**arbeid**' vallen ook alle drie de regio's in de 'top 5' van laagste scores. Relatief veel mensen zijn werkloos of hebben een flexibele (en dus onzekere) arbeidsrelatie.
3. Indicator '**gezondheid**': 'Delfzijl en omgeving' en 'Oost-Groningen' zijn ook hier de hekkensluiters (resp. plek 39 en 40), 'Overig Groningen' deelt de 9e plek van onderen. Oftewel de levensverwachting in 'Oost-Groningen' en 'Delfzijl en omgeving' is de allerlaagste van Nederland.
4. Indicator '**onderwijs**': het gemiddelde opleidingsniveau in 'Oost-Groningen' is het allerlaagste van Nederland. 'Delfzijl en omgeving' (8e van onderen) scoort hierop beter. 'Overig Groningen' heeft een gedeelde 2e plaats op deze indicator.
5. Wat betreft '**woontevredenheid**' staat 'Delfzijl en omgeving' één-na-laatste van de veertig regio's; 'Overig Groningen' (9e van onderen) en 'Oost-Groningen' (14e van onderen) scoren iets beter, maar staan ook nog relatief laag op de ranglijst.

Kortom, op basis van de Brede Welvaartsmonitor is het noodzaak om vol in te zetten op: **inkomen, arbeid en gezondheid**. Daar gaan wij als provincie vanuit de beschikbare leefbaarheidsmiddelen dan ook op in zetten. Tevens blijkt uit de *krimpevaluatie*³ die onlangs is uitgevoerd dat de krimp-problematiek de komende jaren onverminderd onze aandacht blijft vragen.

Andere belangrijke thema's voor leefbaarheid zoals duurzaamheid, bereikbaarheid, en erfgoed/toerisme, milieu, worden vanuit andere programma's als *Groningen@Work* gestimuleerd. Zo wordt bijvoorbeeld ook bekeken hoe de te realiseren hubs (mobiliteitsknooppunt) in krimpregio's als aanjager voor het clusteren van voorzieningen kunnen dienen.

Wat gaan we doen en wat is de rol van de provincie?

De maatschappelijke uitdagingen waar we in onze provincie voor staan, houden zich veelal niet aan gemeentegrenzen. Dit vraagt om samenwerking tussen overheden, maatschappelijke organisaties, bedrijven en inwoners. De rol van de provincie is een aanvullende rol op die van onze partners.

2) https://www.uu.nl/sites/default/files/190620_bwi_def.pdf

3) STEC Groep (2019), Evaluatie Krimpbeleid Provincie Groningen 2010-2020.

LEEFBAARHEIDSPROGRAMMA PROVINCIE GRONINGEN 2020-2023

Regio	BWI	Subjectief welzijn	Gezondheid	Onderwijs	Milieu	Veiligheid	Inkomen	Arbeid	Sociale contacten	Maatschappelijke betrokkenheid*	Balans werk en privé	Woontevredenheid
Noord-Drenthe	0,71	0,73	0,64	0,60	0,57	0,94	0,54	0,76	0,87	0,56	0,85	0,68
Zuidwest-Friesland	0,70	0,78	0,63	0,54	0,57	0,95	0,50	0,74	0,85	0,56	0,85	0,73
Het Gooi en Vechtstreek	0,70	0,67	0,65	0,59	0,53	0,92	0,73	0,78	0,87	0,56	0,78	0,67
Achterhoek	0,69	0,71	0,63	0,53	0,54	0,94	0,52	0,75	0,90	0,56	0,85	0,69
Noord-Overijssel	0,69	0,74	0,64	0,54	0,56	0,93	0,51	0,74	0,90	0,56	0,85	0,65
Veluwe	0,69	0,71	0,65	0,52	0,54	0,91	0,54	0,76	0,90	0,56	0,86	0,64
Zeeuwsch-Vlaanderen	0,69	0,74	0,66	0,50	0,55	0,88	0,51	0,80	0,88	0,56	0,76	0,72
Noordoost-Noord-Brabant	0,69	0,72	0,64	0,52	0,53	0,88	0,58	0,75	0,91	0,56	0,82	0,65
Overig Zeeland	0,69	0,74	0,63	0,52	0,55	0,87	0,52	0,78	0,88	0,56	0,84	0,63
Alkmaar en omgeving	0,69	0,67	0,67	0,57	0,54	0,88	0,58	0,78	0,87	0,56	0,82	0,60
Zuidoost-Friesland	0,68	0,78	0,64	0,54	0,57	0,89	0,48	0,72	0,85	0,56	0,84	0,63
Zuidwest-Overijssel	0,68	0,74	0,63	0,56	0,55	0,87	0,51	0,72	0,90	0,56	0,85	0,64
Zuidwest-Drenthe	0,68	0,73	0,63	0,52	0,56	0,93	0,50	0,76	0,87	0,56	0,84	0,61
Oost-Zuid-Holland	0,68	0,63	0,67	0,53	0,53	0,93	0,59	0,78	0,85	0,56	0,81	0,64
Utrecht	0,68	0,70	0,65	0,59	0,52	0,89	0,59	0,75	0,88	0,56	0,80	0,58
Kop van Noord-Holland	0,68	0,67	0,64	0,52	0,56	0,88	0,53	0,75	0,87	0,56	0,84	0,67
Zuidwest-Gelderland	0,68	0,71	0,64	0,48	0,53	0,88	0,57	0,76	0,90	0,56	0,81	0,63
Zuidoost-Noord-Brabant	0,68	0,72	0,64	0,54	0,53	0,85	0,56	0,75	0,91	0,56	0,80	0,60
IJmond	0,68	0,67	0,64	0,54	0,52	0,87	0,57	0,76	0,87	0,56	0,84	0,60
Twente	0,68	0,74	0,63	0,53	0,54	0,88	0,47	0,72	0,90	0,56	0,85	0,59
West-Noord-Brabant	0,67	0,72	0,62	0,52	0,54	0,85	0,54	0,74	0,91	0,56	0,79	0,61
Midden-Limburg	0,67	0,62	0,65	0,51	0,53	0,88	0,53	0,76	0,85	0,56	0,81	0,71
Agglomeratie Leiden en Bollenstreek	0,67	0,63	0,65	0,57	0,53	0,92	0,58	0,75	0,85	0,56	0,81	0,53
Noord-Friesland	0,67	0,78	0,63	0,52	0,57	0,85	0,44	0,66	0,85	0,56	0,84	0,63
Midden-Noord-Brabant	0,67	0,72	0,62	0,52	0,53	0,88	0,51	0,74	0,91	0,56	0,83	0,55
Noord-Limburg	0,67	0,62	0,65	0,50	0,53	0,90	0,52	0,72	0,85	0,56	0,84	0,66
Agglomeratie Haarlem	0,67	0,67	0,64	0,59	0,52	0,82	0,66	0,75	0,87	0,56	0,77	0,50
Zuidoost-Zuid-Holland	0,67	0,63	0,64	0,50	0,52	0,88	0,54	0,74	0,85	0,56	0,81	0,63
Delft en Westland	0,66	0,63	0,67	0,55	0,52	0,91	0,50	0,71	0,85	0,56	0,87	0,51
Arnhem/Nijmegen	0,66	0,71	0,62	0,55	0,53	0,89	0,48	0,69	0,90	0,56	0,84	0,50
Zuidoost-Drenthe	0,66	0,73	0,61	0,49	0,57	0,80	0,47	0,68	0,87	0,56	0,84	0,61
Flevoland	0,66	0,64	0,63	0,54	0,55	0,88	0,51	0,71	0,83	0,56	0,78	0,60
Overig Groningen	0,66	0,68	0,63	0,59	0,57	0,88	0,39	0,58	0,88	0,56	0,90	0,52
Zaanstreek	0,65	0,67	0,65	0,52	0,52	0,90	0,51	0,74	0,87	0,56	0,77	0,42
Oost-Groningen	0,65	0,68	0,58	0,47	0,57	0,84	0,42	0,67	0,88	0,56	0,83	0,59
Zuid-Limburg	0,64	0,62	0,61	0,50	0,54	0,89	0,46	0,70	0,85	0,56	0,80	0,53
Delfzijl en omgeving	0,64	0,68	0,59	0,53	0,58	0,91	0,44	0,70	0,88	0,56	0,78	0,35
Groot-Amsterdam	0,63	0,67	0,64	0,58	0,52	0,74	0,55	0,71	0,87	0,56	0,75	0,38
Groot-Rijnmond	0,62	0,63	0,62	0,50	0,52	0,79	0,50	0,69	0,85	0,56	0,78	0,44
Agglomeratie 's-Gravenhage	0,62	0,63	0,63	0,53	0,52	0,81	0,55	0,70	0,85	0,56	0,73	0,34

De kleuren in de tabel zijn een weergave van de scores op de elf afzonderlijke dimensies.

* Geen regionale variatie

Tabel Brede Welvaartsmonitor (2019)

Onze rol verschilt per thema, per tijdsfase, per samenwerkingspartner. Soms is onze rol agenderend, dan weer informerend, ondersteunend en versterkend, verbindend of lobbyend. Zo werken we samen aan oplossingen voor de complexe maatschappelijke opgaven, met als doel het stimuleren en verbeteren van de leefbaarheid van alle inwoners van Groningen.

De uitkomsten van de Brede Welvaartsmonitor, de evaluatie van ons krimpbeleid en het onderzoek door de Aletta Jacobs School of Public Health (AJSPH) naar *kwetsbare groepen in het Groninger Zorglandschap*, bepalen de kaders van ons nieuwe leefbaarheidsprogramma. De aanbevelingen zijn dusdanig helder dat een duidelijke koers uitgezet kan worden.

De Brede Welvaartsmonitor geeft aanleiding om te focussen op: gezondheid, inkomen en arbeid. Het AJSPH onderzoek ziet een rol voor de provincie op het gebied van gezondheid.

De focus op gezondheid vraagt inzet op zorg en voorzieningen. Focus op inkomen betekent inzet op een sociale agenda. En de focus op arbeid vertalen we door in te zetten op de relatie onderwijs/arbeidsmarkt, zowel in de sociale agenda als in de regiodeal Oost-Groningen⁴).

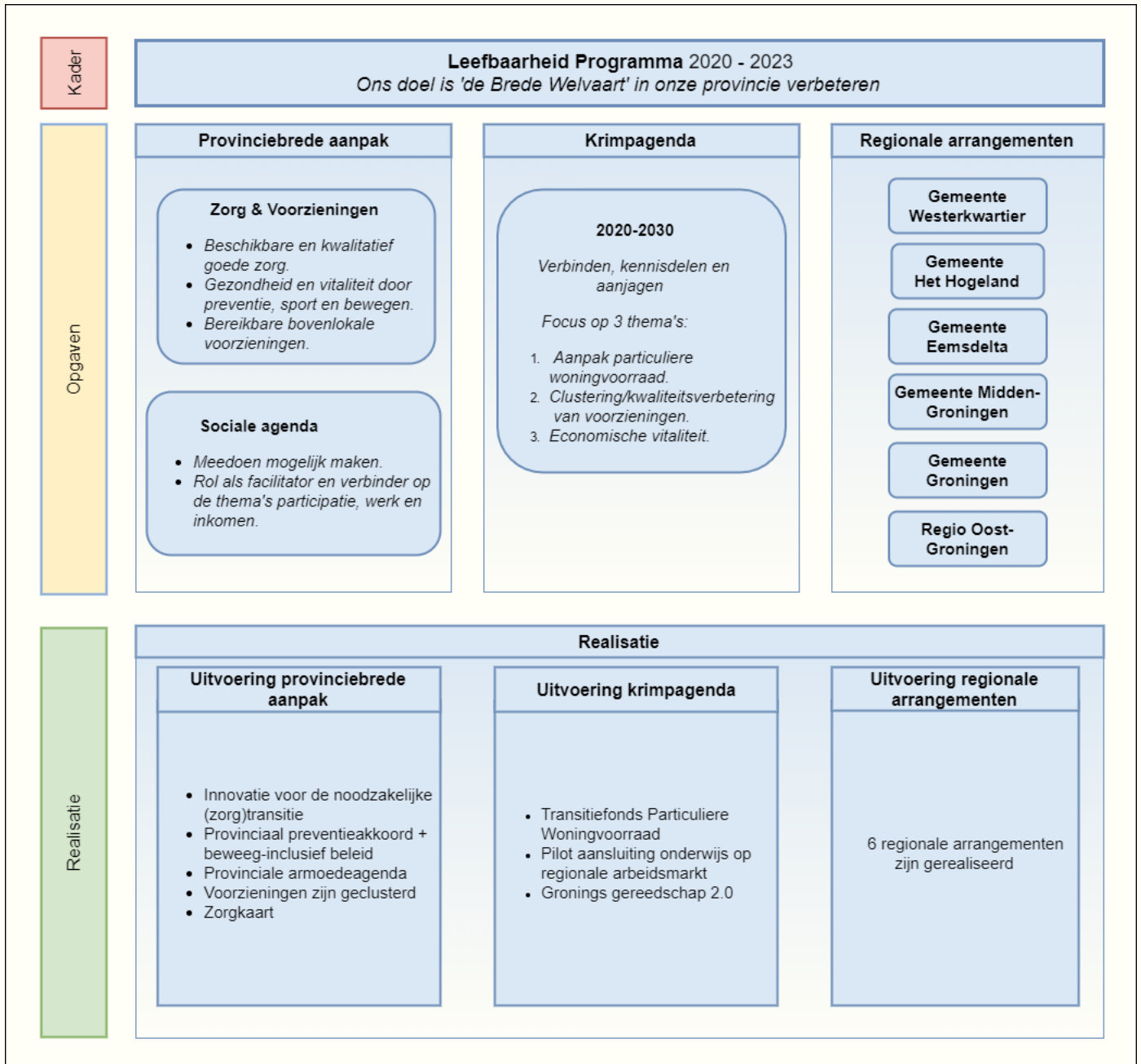
De aanbevelingen vanuit de evaluatie krimpbeleid vertalen we in een krimpagenda 2020-2030. Daarnaast tonen zowel de Brede Welvaartsmonitor, de krimpevaluatie en het AJSPH onderzoek aan dat onze regio's naast een gezamenlijke problematiek, ook ieder hun eigen uitdagingen kennen. Deze uitdagingen pakken we op in de zogenaamde regionale arrangementen.

Bovenstaande wordt vertaald in een programma met drie programmalijnen, te weten:

1. Provinciebrede aanpak op zorg en voorzieningen, en op een sociale agenda.
2. Krimpagenda 2020-2030.
3. Regionale arrangementen.

4) Een regiodeal is een partnerschap tussen Rijk en regio om de opgaven in een regio aan te pakken. Rijk en regio financieren ieder 50% van de financiële impuls die nodig is om de opgaven aan te pakken. De regiodeal Oost-Groningen richt zich op leren, werken, leven en wonen in Oost-Groningen en wordt op 1 december 2019 bij het Rijk ingediend.

Schematische weergave van het Leefbaarheidsprogramma 2020-2023

Hoofdstuk I

Programmalijs I: Provinciebrede aanpak

Zoals uit de Brede Welvaartsmonitor blijkt, speelt een aantal thema's provinciebreed, zoals inkomen, arbeid en gezondheid. Daarnaast blijkt uit de *Leefbaarheidsmonitor* van het Sociaal Planbureau Groningen¹⁾, de *evaluatie van het provinciale krimpbeleid*²⁾ en uit gesprekken met de gemeenten dat de toegankelijkheid van de bovenlokale voorzieningen onder druk staat.

Daarom gaan wij voor een provinciebrede aanpak voor de volgende thema's:

1. Zorg en voorzieningen;
2. Sociale agenda.

I.1 Zorg en voorzieningen

I.1.1. Beschikbare en kwalitatief goede zorg

WAT IS ER AAN DE HAND?

De bevolkingsontwikkeling gaat gepaard met een grote verandering in de samenstelling van de bevolking. De verwachting is dat in 2030 een kwart van onze inwoners ouder dan 65 jaar is.

Niet alleen komen er meer senioren, ze worden ook ouder ('dubbele vergrijzing'). Tot 2030 neemt het aantal 75-plussers met 50% toe. In 2030 zal één op de acht inwoners van Groningen 75-plus zijn.

De steeds ouder wordende samenleving, zal een grotere druk leggen op de zorg- en welzijnsvoorzieningen in de provincie. Er zullen in de toekomst meer mensen zijn met een al dan niet langdurige hulpvraag, terwijl het aantal personen dat hulp kan bieden zal afnemen. Er is reeds sprake van *tekorten* in alle lagen van de zorg³⁾ - van medisch specialist tot verzorgende- *en in 2030 zullen deze tekorten alleen maar zijn toegenomen*⁴⁾.

Naast de demografische ontwikkelingen is de gezondheidssector zelf ook in ontwikkeling, het gezondheidslandschap verandert enorm. Indicaties zijn verzwaaard, waardoor bijvoorbeeld verzorgingstehuizen verdwijnen. De inzet op langer thuis blijven wonen, in combinatie met minder beschikbare thuiszorg vraagt veel van mantelzorgers en vrijwilligers. Terwijl berekeningen⁵⁾ laten zien dat het potentieel aan beschikbare (mantel)zorgers voor iemand vanaf 75 jaar ook terugloopt van meer dan 20 personen rondom de eeuwwisseling naar minder dan vijf personen in de nabije toekomst.

1) <https://sociaalplanbureaugroningen.nl/leefbaarheid/>

2) STEC Groep (2019), *Evaluatie Krimpbeleid Provincie Groningen 2010-2020*.

3) *Zorgpleinnoord. Factsheet vacatureontwikkeling 2018*.

4) *Kwetsbare groepen in het Groninger Zorglandschap*, Aletta Jacobs School of Public Health, 2019.

5) *Planbureau voor de Leefomgeving en Sociaal Cultureel Planbureau (2018), Regionale ontwikkelingen in het aantal potentiële helpers van oudere ouderen tussen 1975-2040*.

Het aanbod van zorg en de zorgbehoefte sluiten niet op elkaar aan. Alleen door op een innovatieve manier samen te werken kunnen we er voor zorgen dat de benodigde zorg beschikbaar is en wordt geboden. Innovatieve samenwerking, tussen organisaties, inwoners, bedrijven en overheden, komt niet vanzelf tot stand. Om samenwerking tot stand te brengen is er behoefte aan 'regie'. Er is echter geen onafhankelijke partij die deze regie op een vanzelfsprekende manier op kan pakken.

Uit de Brede Welvaart monitor blijkt dat in onze regio's op de indicator gezondheid slecht wordt gescoord. Door in te zetten op gezonde leefstijl kunnen een deel van de gezondheidsproblemen die Groningers hebben voorkomen worden. Eén van de grote oorzaken ligt in de relatief lagere sociaal-economische status van veel inwoners van onze provincie. De provincie Groningen kent een relatief lager welvaartsniveau dan de rest van de Nederland en er zijn grote sociaaleconomische gezondheidsverschillen⁶⁾. Er zullen acties ondernomen moeten worden om regionale segregatie te voorkomen. Preventie zal hierbij een grote rol spelen. In paragraaf 1.2 gaan we daar nader op in.

De zorgsector is een belangrijke werkgever in Groningen⁷⁾. In het verleden hebben we gezien dat als een zorgwerkgever genoodzaakt is te reorganiseren, dit een groot effect heeft op de lokale arbeidsmarkt. Recente ontwikkelingen rondom de Treant-ziekenhuizen, zoals het Refaja in Stadskanaal, hebben deze kwetsbaarheid bevestigd. Met name voor de minder hooggeschoolde professionals, die minder mobiel zijn op de arbeidsmarkt is dit een probleem. Daarnaast speelt er op andere plekken in de provincie een tekort aan hoogopgeleid personeel. Zo is het moeilijk om aan hoger opgeleid personeel te komen voor zorginstellingen en hebben oudere huisartsen moeite met het vinden van goede opvolgers om de huisartsenzorg te kunnen continueren⁸⁾. De zogenaamde vergroening van de arbeidsmarkt (grote uitstroom gepensioneerden in combinatie met kleine instroom jongeren) in combinatie met de stijgende zorgvraag leidt er toe dat er meer werk in de zorg is die met minder mensen gedaan moet worden. Zonder collectieve interventies vanuit zorg en overheid worden deze problemen niet 'vanzelf' opgelost en staan kwaliteit en beschikbaarheid van zorg onder druk.

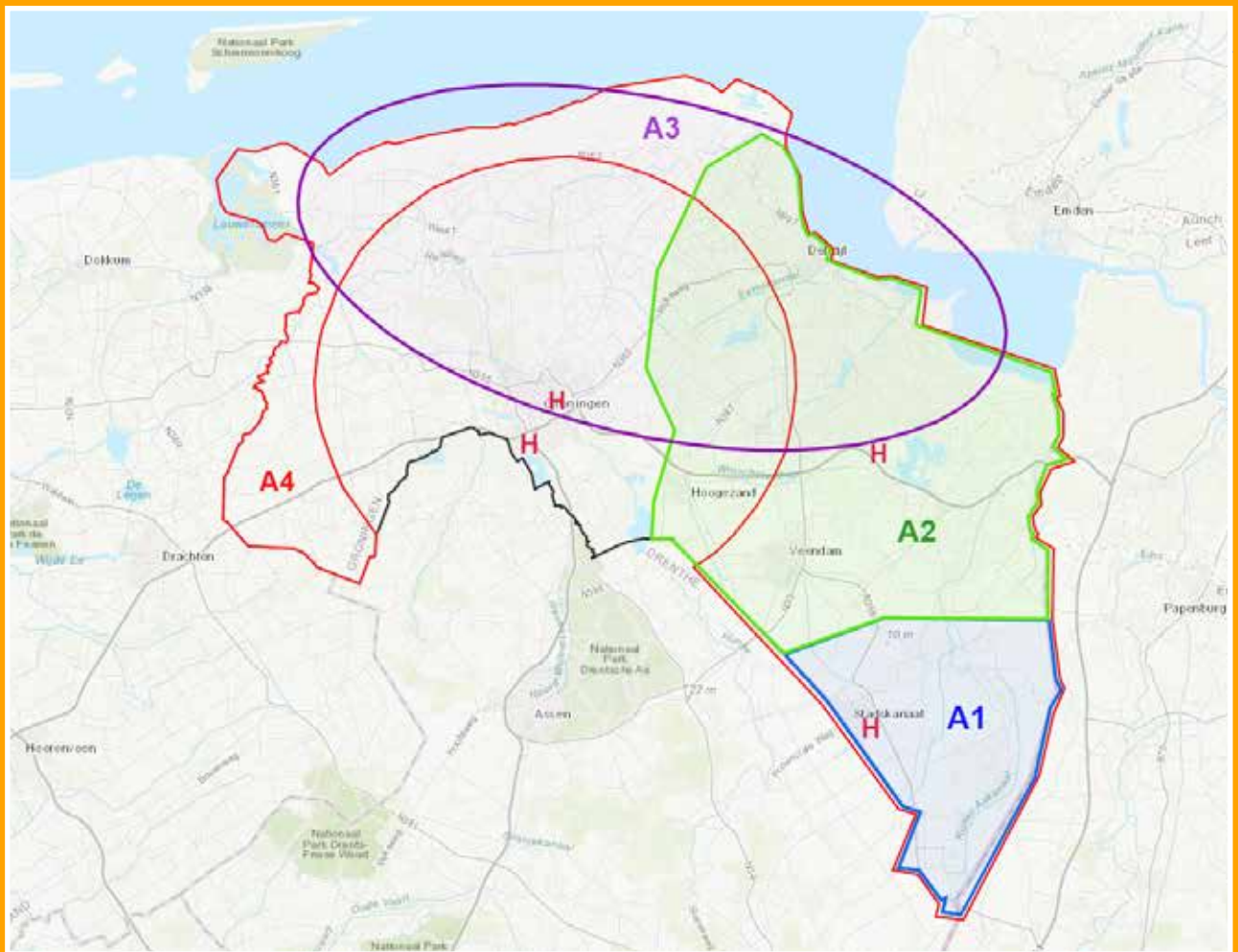
WAT GAAT DE PROVINCIE DOEN?

Voor de provincie wordt "een natuurlijke rol op het gebied van zorg en gezondheid gesignaleerd"⁹⁾. Die rol laat zich samenvatten in drie delen: *Investeren in netwerken, faciliteren & financieren, onderzoeken & signaleren*.

Investeren in netwerken

Duidelijk is dat er binnen het veranderende gezondheidslandschap behoefte is aan 'regie'. Niet zwaar, niet topdown, maar door te investeren in netwerken van partijen. Op dit moment participeert de provincie in een aantal netwerken ofwel worden netwerken door de provincie gefaciliteerd. Zo is twee jaar geleden de regiegroep Personalised & Customized Health (PCH) door de provincie in het leven geroepen die als doel heeft om de verbinding tussen zorggebruikers en bedrijfsleven, vraag en aanbod dus, tot stand te brengen. Eén van de conclusies van de regiegroep PCH is: "*De les die we na twee jaar PCH kunnen trekken, is dat er niet zozeer behoefte is aan bestuurlijke regie – temeer daar er tussen lokaal en nationaal niveau geen formele bevoegdheden zijn op het gebied van zorg – als wel organiserend vermogen om lokaal te helpen bij het oplossen van problemen die in de hele provincie spelen*"¹⁰⁾.

6) Kwetsbare groepen in het Groninger Zorglandschap, Aletta Jacobs School of Public Health, 2019.
 7) Atlas voor gemeenten (2019). *Groeien in Groningen – de economie van Groningen in beeld*.
 8) Zie ook artikel: "*Dreigend huisartsentekort in Oost-Groningen: 'Reden om je zorgen te maken'*".
 9) Kwetsbare groepen in het Groninger Zorglandschap, Aletta Jacobs School of Public Health, 2019.
 10) Uit: "*Evaluatie van twee jaar regiegroep PCH*", HANNN, september 2019.

Schematische weergave van een aantal grote ontwikkelingen in de zorg in onze provincie

A1 ZORGONTWIKKELINGEN ZO-GRONINGEN

De ziekenhuiszorg in Zuidoost Groningen staat onder druk door de ontwikkelingen rondom de Treant-zorggroep. Mede daardoor staat ook de rest van de zorgketen, van huisartsenzorg tot verloskunde onder druk. Om te zorgen dat ook in de toekomst beschikbaarheid en kwaliteit van de ziekenhuiszorg gewaarborgd kan worden, is een zorgtafel opgericht. In deze zorgtafel worden zorgpartijen verbonden die gezamenlijk nadenken over hoe de zorg in ZO-Groningen in te richten.

A2 ZORGKETEN NO-GRONINGEN.

De ziekenhuiszorg in NO-Groningen heeft met de sluiting van de ziekenhuizen in Delfzijl en Winschoten en met de opening van een nieuw ziekenhuis in Scheemda een grote verandering achter de rug. Dat heeft ook een groot effect op de zorgketen in de regio. Er zijn zorgpartijen bij elkaar gebracht die nadenken over de zorg in de regio.

A3 BEVINGSBESTENDIGE ZORG

In het aardbevingsgebied is de noodzakelijke versterking van verpleeg- en verzorgingstehuizen aangegrepen om een vernieuwingsslag te realiseren.

A4 OPVOLGING HUISARTSENPRAKTIJKEN.

Veel huisartsen in Groningen gaan richting hun pensioengerechtigde leeftijd. De opvolging is om meerderde redenen niet altijd eenvoudig. De vraag is hoe de huisartsenzorg in de toekomst op een duurzame manier te regelen.

De provincie ondersteunt ook het Healthy Aging Network Northern Netherlands (HANNN). Vanuit de sector zelf komen ook initiatieven om onderlinge samenwerking te stimuleren, het project Geriatriesch Expertise Netwerk DAL is daar een voorbeeld van. De provincie zal, waar het gewenst is, bestaande netwerken ondersteunen en waar nodig nieuwe netwerken opzetten.

Living labs “gezondheid in krimpgebieden”

In september 2019 is in de Tweede Kamer een motie aangenomen waarin opgeroepen wordt tot extra actie en aandacht voor gezondheidsverschillen in krimpregio's (motie Diertens/Dik-Faber). Uit onderzoek blijkt namelijk dat mensen in krimpregio's gemiddeld minder gezond zijn dan in de rest van Nederland en dat dit een relatie heeft met de sociaal economische status (SES). Met deze motie wordt getracht om een versnelling te geven aan en de verbetering van de aanpak van deze problematiek.

Hier is zeker al aandacht voor in de regio's en er zijn al veel verschillende projecten gestart. Echter, de aanpak is versnipperd en de meeste projecten kennen een incidenteel karakter. Hierdoor weet men niet of te weinig van het bestaan van elkaars projecten, wordt er te weinig van elkaar en andere voorbeelden in binnen- en buitenland geleerd en is er onvoldoende zicht op welke gezondheidswinst de projecten hebben opgeleverd. Aangezien de gezondheidsverschillen worden veroorzaakt door meervoudige problematiek, is er behoefte aan een goede totaalaanpak.

In Groningen is bij verschillende organisaties (overheden, instellingen en bedrijfsleven) de wil om hier actief mee aan de slag te gaan. In samenwerking met het Aletta Jacobs School of Public Health wordt dit (deels bestaande) netwerk verder uitgebouwd en versterkt. In de komende periode wordt hieraan uitvoering gegeven. Doel hiervan is niet om zelf projecten te starten, maar om een voedingsbodempom te creëren waarbinnen goede en effectieve projecten uit de samenleving, overheid en bedrijfsleven ontstaan en ondersteund worden. De partners binnen het netwerk creëren gezamenlijk overzicht over problematiek en aanpak, ze stellen samen vast wat ze willen bereiken en geven tools aan inwoners, instellingen en bedrijven om hun projecten op een effectieve manier op te kunnen pakken. Ook worden tools opgenomen die initiatiefnemers zelf in staat stelt te bepalen of hun initiatief werkt, en waarom het wel of niet werkt.

Faciliteren & financieren

Innovatie ontstaat niet vanzelf. Daarvoor moet er een goed klimaat aanwezig zijn of gecreëerd worden. Deels zit dat in het mede mogelijk maken van de eerder genoemde netwerken, en tevens in het faciliteren van innovatieruimte. Denk bijvoorbeeld aan: minder of andere regelgeving die samenwerking en innovatie niet in de weg zit. De provincie kan daarbij ondersteunen door lobbyen en agenderen bij het Rijk. Soms gaat het ook om meehelpen om de onrendabele top van projecten weg te nemen: in de afgelopen jaren is gebleken dat subsidies of leningen (Fonds Nieuwe Doen)¹¹⁾ het onmisbare duwtje in de rug kunnen geven.

Mede daarom blijft de provincie inzetten op het subsidiëren van innovatieve zorgprojecten van inwoners en zorgaanbieders die de zorg in Groningen verbeteren.

Investeren in de ontwikkeling van het expertisecentrum Eemsdelta

Het expertisecentrum wordt een inspirerende, innovatieve en stevige werkplaats voor zorg- en onderwijs professionals van alle niveaus en expertises. Leren, werken en ontwikkelen vormt een continu proces voor de medewerkers en de organisaties die bij het centrum betrokken zijn. Zo werken de medici en paramedici toe naar een geïntegreerde behandeling. Dat wil zeggen dat de behandelaren samenwerken rond de cliënt. Er wordt samenwerking gezocht met huisartsen, specialisten Ommelander Ziekenhuis Groep, gehandicaptenzorg, ouderenzorg, welzijnszorg en dorpsinitiatieven. Zo komt er in de regio voor cliënten in verpleeghuizen, woonzorgvoorzieningen en thuis een integrale aanpak tot stand, aansluitend op wat de cliënt vraagt en wenst. Daarnaast wordt onderwijs verzorgd vanuit MBO, HBO en WO. Zodoende kan het een centrum zijn waar behandeling en zorg gecombineerd wordt met onderwijs en vernieuwing. De jongste leerling kan er het vak leren, de ervaren professional het vak doorontwikkelen. Onderwijsprofessionals van MBO, HBO en WO werken met de zorgprofessionals aan vernieuwing en onderzoek in de dagelijkse zorg, op basis van vraagstukken in de zorg en de gezondheidsomgeving van cliënten. De Health Hub Roden en haar studenten gaan daar ook aan bijdragen. Het expertisecentrum wordt zo een Kennislab, om te leren over de kwaliteit van leven en zorg voor ouderen en deze te verbeteren.

11) <https://www.fondsnieuwedoan.nl/>

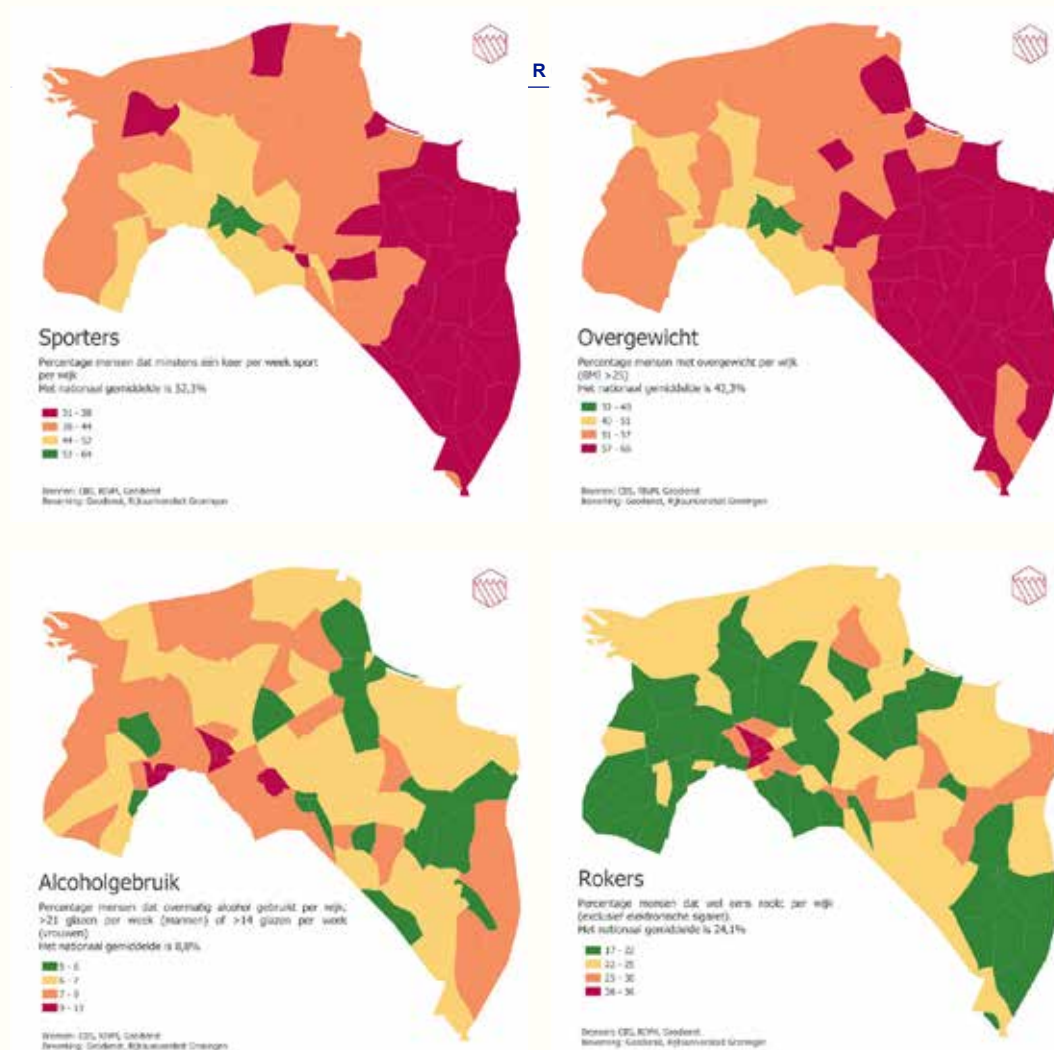
Onderzoeken & signaleren

Het doen van onderzoek is essentieel om de ontwikkelingen binnen het gezondheidsdomein te volgen. De provincie gebruikt onderzoek om daar zelf beleid op te kunnen baseren en waar nodig bij te stellen, zoals het onderzoek naar *'Kwetsbare groepen in het Groninger Zorglandschap'* door de Aletta Jacobs School of Public Health.¹²⁾

In deze collegeperiode zal de provincie, in overleg met betrokkenen, blijven investeren in onderzoek naar de ontwikkelingen en trends in de zorg. Er wordt samen met de zorgverzekeraars, zorginstaties en zorgaanbieders een Zorgkaart gemaakt. Deze Zorgkaart omvat zowel de formele en informele zorg, als ook de geestelijke gezondheidszorg in onze provincie, om te kijken of en zo ja waar er witte vlekken in de zorgverlening (dreigen te) ontstaan. Indien hiervan sprake is, wordt samen met de zorgaanbieders een plan van aanpak gemaakt om tot een provinciebreed zorgaanbod te komen.

12) Kwetsbare groepen in het Groninger Zorglandschap, Aletta Jacobs School of Public Health, 2019.

Uit: Kwetsbare groepen in het Groninger gezondheidslandschap, Aletta Jacobs School of Public Health

1.1.2. Gezondheid en vitaliteit door preventie, sport en bewegen

WAT IS ER AAN DE HAND?

Op basis van zowel de Brede Welvaartmonitor als onderzoek door Aletta Jacobs School of Public Health (AJSPPH) wordt bevestigd dat in delen van onze provincie inwoners minder gezond zijn dan in andere delen van ons land. Zo kampen bijvoorbeeld veel inwoners in Oost-Groningen met overgewicht en diabetes.

Mede daardoor zien we dat de inwoners een lagere levensverwachting hebben en ook minder gezonde levensjaren hebben dan inwoners in andere regio's. Om regionale segregatie te voorkomen, zullen in overleg met gemeenten en instellingen structurele maatregelen genomen moeten worden.

Het faciliteren van bereikbare en kwalitatief goede zorg, is niet het enige dat zorgt voor gezonde en vitale inwoners. De basis voor een goed en gezond leven wordt al in een vroeg stadium gelegd. Gezond eten en voldoende bewegen zijn elementen die bijdragen aan een gezonde start. En een goede start kan eraan bijdragen dat iemand langer leeft en ook gezonder oud wordt.

Daarnaast dragen sporten en bewegen bij aan het welzijn van onze inwoners. *Bewegende mensen voelen zich gelukkiger, worden weerbaarder en samen sporten versterkt de sociale cohesie in buurten, wijken en dorpen.*¹³⁾

13) Verbinden, versterken, vernieuwen: Coalitieakkoord Groen Links, PvdA, ChristenUnie, VVD, CDA en D66 2019-2023 (20 mei 2019 provincie Groningen).

WAT GAAT DE PROVINCIE DOEN?

Voor een groot deel van de ziektelast geldt dat het voorkomen had kunnen worden door preventieve maatregelen gericht op het stimuleren van een gezonde omgeving en gezond gedrag. Het ligt voor de hand om preventie met name te richten op hoogrisicogroepen. Echter de impact van preventie komt vooral voort uit de invloed op laagrisicogroepen. De reden hierachter is dat individuen in de laagrisicogroep weliswaar een kleine kans hebben op een bepaalde aandoening, maar vanwege de omvang van deze groep meer problematische gevallen voortbrengt dan de (kleinere) hoogrisicogroep. In feite is preventie een breedtesport waarbij maatschappelijke en commerciële partijen moeten samenwerken. Een goed voorbeeld hiervan is het recent afgesloten Nationaal Preventieakkoord (uit *Kwetsbare groepen in het Groninger Zorglandschap*)¹⁴). Wij vertalen dit Nationale Preventieakkoord naar regionale schaal: het Provinciaal Preventieakkoord. Hierbij wordt de verbinding gezocht met de sportakkoorden in Groningen, en het Provinciaal Bewegakkoord.

Aandachtspunten zijn o.a. het verbeteren van het sport- en beweegklimaat en meer aandacht voor gezonde voeding in het basisonderwijs.

Met de inzet op provinciale akkoorden en de ontwikkeling van 'beweeg- en sociaal inclusief' beleid leveren wij een belangrijke bijdrage aan een gezonde en vitale provincie.

1.1.3. Bereikbare bovenlokale voorzieningen**WAT IS ER AAN DE HAND?**

Goed bereikbare en kwalitatief hoogwaardige voorzieningen hebben een grote invloed op de (ervaren) leefbaarheid in onze provincie. Mede als gevolg van demografische en maatschappelijke veranderingen staan voorzieningen in onze provincie meer en meer onder druk. Hierdoor dreigt het aanbod aan en de kwaliteit van voorzieningen in Groningen ernstig te verschromelen, met negatieve effecten op de leefbaarheid tot gevolg. De afgelopen jaren hebben wij al flink geïnvesteerd in het clusteren van voorzieningen, en daar blijven we op inzetten. Door het clusteren van voorzieningen, ontstaan robuuste en bereikbare voorzieningen. Dit is van grote betekenis voor de leefbaarheid in onze provincie.

We zien in onze provincie een toename van initiatieven waarbij voorzieningen worden gerealiseerd die -op een slimme manier- meerdere functies in één gebouw combineren. Concreet betekent dit vaak dat waar een afzonderlijke voorziening zelfstandig niet meer toekomstbestendig is, deze door samenvoegen en combineren met andere functies wel toekomstbestendig kan worden.

Opvallend daarbij is dat steeds vaker de functie 'zorg' wordt toegevoegd aan deze nieuwe duurzame en toekomstbestendige multifunctionele voorzieningen.

Een voorbeeld

De 'Nieuwe' Wierde Grijskerk

Inwoners en maatschappelijke organisaties uit Grijskerk zetten zich in voor het behoud van het verzorgingscentrum De Wierde in combinatie met de realisatie van een multifunctioneel centrum (MFC) en dorpscoöperatie in Grijskerk. Met de komst van het MFC kunnen inwoners elkaar ontmoeten en gebruik maken van voorzieningen als restaurant, bibliotheek (de Bieb 3.0), het historisch archief van Klufden en Waarden, sociaal cultureel centrum en fysiotherapie. De dorpscoöperatie Grijskerk speelt in deze nieuwe voorziening een belangrijke rol in het verbinden van informele zorg (geleverd door mantelzorgers, vrijwilligers en dorpsgenoten) en professionele zorg (NNCZ). Met De 'Nieuwe' Wierde wordt het voor de inwoners van Grijskerk mogelijk om langer in hun eigen vertrouwde omgeving te blijven wonen en wordt een belangrijke impuls gegeven aan de leefbaarheid van Grijskerk en omgeving.

14) Kwetsbare groepen in het Groninger Zorglandschap, Aletta Jacobs School of Public Health, 2019.

Door meerdere functies, waaronder ‘zorg’, onder te brengen in één gebouw wordt efficiënt gebruik gemaakt van ruimte en schaarse middelen. In combinatie met duurzaamheid, waarin geïnvesteerd wordt in energiebesparing en lokale duurzame opwekking kan dit een manier zijn om voorzieningen in stand te houden, of dat er zelfs nieuwe functies en voorzieningen bijkomen. Zo zien we ook kansen om MFC's en hubs met elkaar te combineren, zoals bijvoorbeeld bij het MFC Siddeburen.

WAT GAAT DE PROVINCIE DOEN?

Wij blijven ons inzetten op de realisatie van multifunctionele accommodaties. Wij richten ons nadrukkelijk op voorzieningen die meerdere functies onder één dak combineren en waarvan de functie ‘zorg’ concreet onderdeel uitmaakt. De rol die wij als provincie hierin vervullen is die van facilitator en financier. Om die rol te invullen maken wij een subsidieregeling.

UITVOERING

- Er wordt samen met de zorgverzekeraars, zorginstanties en zorgaanbieders een Zorgkaart van zowel de formele¹⁵⁾ en informele zorg (inclusief AED netwerk) als ook de geestelijke gezondheidszorg in onze provincie gemaakt. Dit om te kijken of en zo ja waar er witte vlekken in de zorgverlening (dreigen) te ontstaan. Indien hiervan sprake is, wordt samen met de zorgaanbieders een plan van aanpak gemaakt om tot een provinciebrede zorgaanbod te komen.
- Er wordt één provinciale subsidieregeling gemaakt voor zorg en voorzieningen, met 3 onderdelen: a. fysieke projecten, b. proces ondersteuning, c. innovatieve projecten.
Er wordt een provinciebrede commissie ingesteld die de diverse projectaanvragen zal beoordelen. Deze commissie komt drie keer per jaar bijeen om de aanvragen die dan zijn binnen gekomen te beoordelen. Per beoordelingsronde wordt budget beschikbaar gesteld (zie voor de gedetailleerde uitwerking van de regeling bijlage I).
- Het Nationaal Preventieakkoord wordt vertaald in een Provinciaal Preventieakkoord waarin beweeg-inclusief beleid is opgenomen.

1.2 Sociale agenda

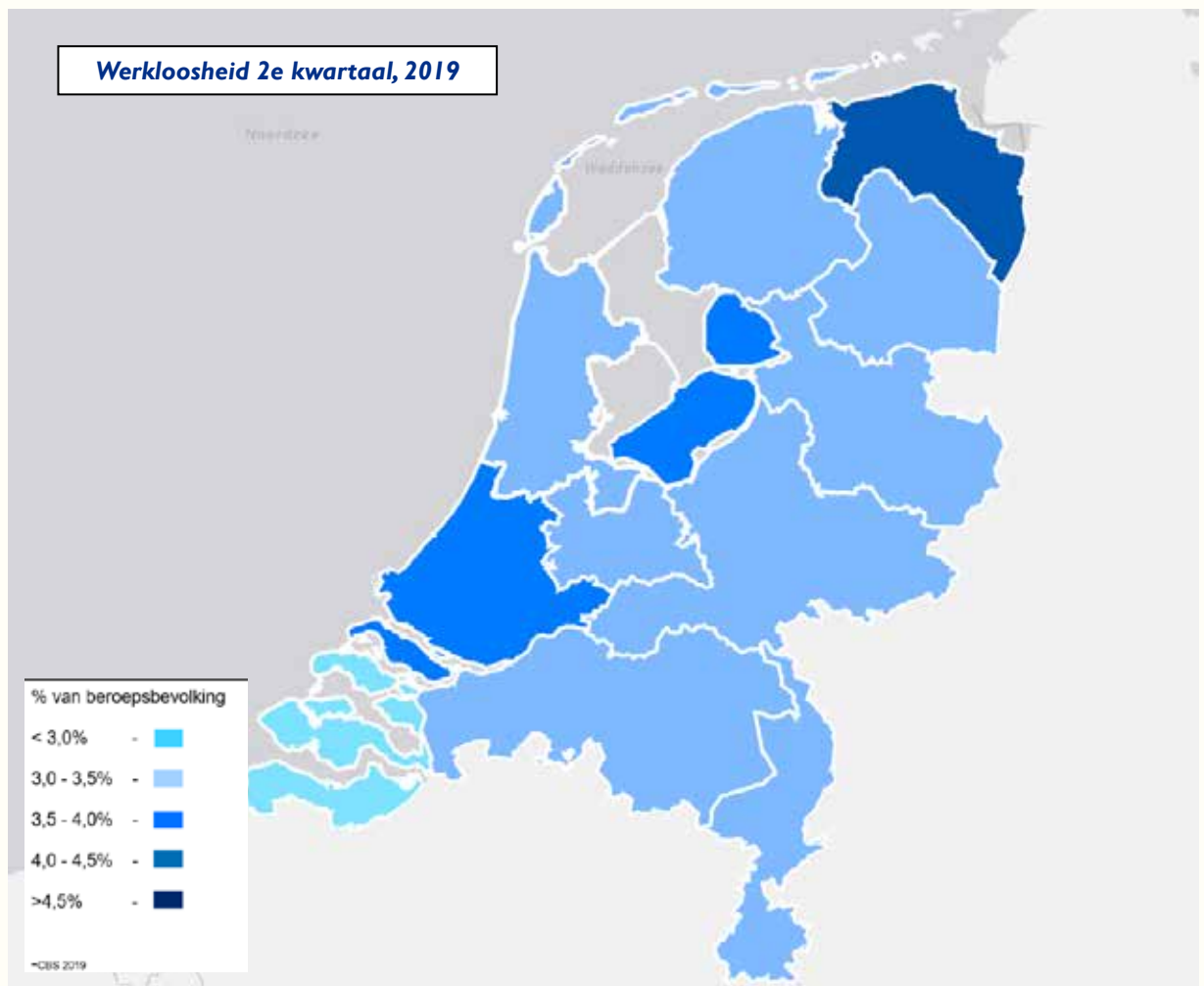
WAT IS ER AAN DE HAND?

De armoedeproblematiek in de provincie is onverminderd groot. Groningen scoort een bovengemiddeld armoedepercentage ten opzichte van andere provincies in Nederland. Veel Groningse kinderen groeien op in armoede. Steeds meer werkende mensen leven onder de armoedegrens en in sommige regio's wordt de armoede nog steeds van generatie op generatie doorgegeven. Daarnaast hebben veel mensen schulden, en kan men de weg naar ondersteunende voorzieningen niet altijd vinden. Laaggeletterdheid vormt daarbij een drempel.

Sinds 2015 is het werkloosheidspercentage het hoogst in de provincie Groningen. Afstemming tussen de regionale arbeidsmarkt en het onderwijs is noodzaak, want ook op het gebied van onderwijs (diplomakwalificatie) scoort de provincie, met uitzondering van de stad Groningen, laag.

Er gloort echter ook een nieuw perspectief. Armoedebestrijding is een kerntaak van de gemeenten. Er worden vanuit de gemeenten en de betrokken instanties veel stappen gezet op dit gebied. Zo is een steeds breder inzicht ontstaan dat problemen en ondersteuningsbehoeften van mensen niet los van elkaar, maar juist in samenhang bezien en opgepakt moeten worden. Daarbij wordt ook geïnvesteerd in het voorkomen van problemen, in plaats van te proberen deze achteraf op te lossen. Gemeenten vragen ons vooral om ondersteuning ten aanzien van kennisdeling en verbinding.

15) Ziekenhuizen, anderhalvelijnszorg, huisartsen, GGZ instellingen, intramurale zorginstellingen.

CBS

Een voorbeeld is de aanpak rondom de integratie van statushouders. Gezamenlijk wordt de handshoer opgepakt om statushouders goed te begeleiden, zodat problemen in de toekomst voorkomen worden. Zaken die daarbij een rol spelen zijn goed (taal)onderwijs, werk en gezondheidszorg.

WAT GAAT DE PROVINCIE DOEN?

Essentieel in onze benadering is dat we het samen met gemeenten en andere organisaties doen. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor sociaal beleid en hebben door de herindeling meer ambtelijke slagkracht. Onze rol als facilitator en verbinder blijkt van toegevoegde waarde om belangrijke interventies ter ondersteuning en preventie succesvol in te zetten. Uiteraard treden wij niet in het gemeentelijk domein, maar trekken samen met gemeenten op. Er is behoefte aan onderzoek, kennis over wat wel en niet werkt en aan het versterken van bestaande netwerken.

PROVINCIEBREDE ARMOEDEAGENDA

We ondersteunen organisaties en gemeenten om versnippering tegen te gaan en te voorkomen dat het wiel op verschillende plekken opnieuw wordt uitgevonden. Er is veel variëteit in de aanpak van gemeenten, en niet elke gemeente biedt hetzelfde. We wisselen samen met gemeenten en maatschappelijke partners kennis uit om nog meer van elkaar te leren. Samen onderzoeken we, of we tot een gezamenlijke aanpak kunnen komen: een provinciebrede Armoedeagenda.

ONZE BENADERING

We benaderen armoede vanuit een breed perspectief, het hangt namelijk onlosmakelijk samen met thema's als participatie, werk, inkomen en gezondheid. Een preventieve aanpak slaagt alleen door meters te maken op alle domeinen. We zetten de komende jaren in op *Onderzoek, innovatie en kennisdeling en Meedoen mogelijk maken*.

1.2.1. Onderzoek, innovatie en kennisdeling

We financieren onderzoeken en innovatieve projecten die meer inzicht bieden in de sociale problematiek en die de verbinding leggen tussen kennis en praktijk. Bijvoorbeeld het onderzoek naar overerfbare armoede in de Veenkoloniën dat wordt uitgevoerd door de Rijksuniversiteit Groningen in opdracht van de provincie Drenthe en onze provincie. In de Veenkoloniën is sprake van armoedeproblematiek. Dit onderzoek brengt de doelgroep, de wetenschap, professionals en ervaringsdeskundigen samen. Met als uiteindelijk resultaat inzicht in bruikbare en werkbare interventies. De opgedane kennis wordt gedeeld met gemeenten en organisaties in het veld. En zo komt in nauwe samenwerking met organisaties in ons gebied meer inzicht en kennis tot stand. Tevens draagt het onderzoek naar overerfbare armoede niet alleen bij aan het agenderen van dit onderwerp in de media.

Als het nodig is om buiten de gebaande paden oplossingen te zoeken voor armoedeproblematiek, biedt provinciaal experimenteerbudget hiervoor ruimte. Bijvoorbeeld voor het ondersteunen van innovatieve projecten bij werkvoorzieningsschappen.

Daarnaast hebben we aandacht voor de benodigde innovaties om onderwijs en regionale arbeidsmarkt beter aan elkaar te verbinden. Zo proberen we in overleg met het onderwijsveld te zorgen dat zij kwalitatief goede opleidingen aanbieden die ook aan de (regionale) vraag van werkgevers voldoet. Een juiste studiekeuze van jongeren is hierbij essentieel.

De wereld om ons heen verandert in een snel tempo (automatisering, robotisering etc.). Mensen die aan het werk zijn stimuleren we zich verder te ontwikkelen (leven lang ontwikkelen). Mensen zonder werk worden gestimuleerd om, daar waar mogelijk, toch in het arbeidsproces in te stromen. De economie groeit, de vraag naar personeel is groot. Er zijn met onze ondersteuning al een groot aantal initiatieven in gang gezet om dit te realiseren. De opgedane ervaringen zullen meer gedeeld gaan worden.

Zo werken we samen met de regio's (onderwijsinstellingen en UWV en Sociale Diensten (Werk in Zicht)) aan een gezamenlijke inzet t.a.v. de arbeidsmarkt.

1.2.2. Meedoen mogelijk maken

Alle inwoners moeten mee kunnen doen, zichzelf kunnen zijn en zich welkom voelen in onze provincie. Of het nou gaat om hoeveel geld je te besteden hebt, waar je vandaan komt, of wat je seksuele voorkeur is. We bieden daarom ondersteuning aan initiatieven die hier een positieve stimulans aan geven. Hierbij trekken we samen op met de initiatieven vanuit cultuur, zoals 'samenleven met cultuur' en 'thuis in Groningen'.

Maatschappelijke waarde staat voorop en niet het hoogst haalbare financiële rendement. Belangrijk is de toekomstbestendigheid van de geboden oplossingen.

De lijn in ons sociaal beleid is preventie en het vinden van duurzame oplossingen. Voor vandaag en morgen is dat onvoldoende. Daarom ondersteunen wij de komende jaren eveneens verschillende instellingen die ervoor zorgen dat inwoners mee kunnen doen en gelijke kansen krijgen. Inwoners die niet genoeg geld hebben voor (sport)deelname, ondersteunen we via fondsen zoals het Studiefonds, Jeugdfonds Sport en Cultuur, stichting Leergeld, Voedsel- en Kledingbanken.

Belangrijke aandachtspunten zijn onderlinge samenwerking tussen de fondsen en het nog beter bereiken van de doelgroep. We willen ervoor zorgen dat alle inwoners, ook zij die in onzichtbare armoede leven, de kans krijgen om mee te doen.

UITVOERING

- Samen met de gemeenten ontwikkelen we een gezamenlijke aanpak: de provinciebrede Armoedeagenda.
- In overleg met de betrokken partners maken we een plan van aanpak om tot een betere afstemming tussen onderwijs en arbeidsmarkt te komen. In Noordelijk verband (werkgevers- en werknemersorganisaties, gemeenten en provincies en O&O fondsen) worden voorbereidingen getroffen voor de vorming van één *Noordelijk scholingsfonds*¹⁶⁾. Dat is voor werkzoekenden en werkenden. Zo loopt er nu een concrete pilot met de installatiebranche in onze provincie. Daarnaast gaan we investeren in pilots die in het kader van de regiodeal Oost-Groningen (zie p.30) op dit vlak opgestart zullen worden.
- Voor de inzet van de middelen binnen de Sociale Agenda worden voornamelijk opdrachten verleend. Binnen deze middelen is rekening gehouden met de afgesproken incidentele compensatie voor de jaren 2022 en 2023 (€ 25.000 per jaar) in verband met herprioritering VGD.

16) <https://www.ser.nl/-/media/ser/downloads/congressen/2019-leven-lang-ontwikkelen-presentatie.pdf>

Hoofdstuk 2

Programmalijs II: Krimpagenda 2020-2030

WAT IS ER AAN DE HAND?

Demografische krimp is een complex vraagstuk dat in de provincie Groningen circa 250.000 inwoners op korte, middellange en lange termijn raakt. De bevolkingstransitie (ontgroening en vergrijzing en bevolkingsdaling) heeft consequenties voor het wonen, de arbeidsmarkt, economische vitaliteit en de beschikbaarheid van voorzieningen zoals openbaar vervoer, zorg, onderwijs, welzijn en winkels. Hierdoor kan een dorp, wijk of regio afglijden in kwaliteit van leven en beleving. Daarbij lopen ook de beroepsbevolking, werkgelegenheid en een breed scala aan voorzieningen terug, wat kan leiden tot een zichzelf versterkend proces.

De problemen zijn op dit moment al aanzienlijk, maar gekoppeld aan actuele prognoses over de huishoudensontwikkeling (na 2025) en toekomstige ruimtevrage laten zien dat de risico's voor leefbaarheid en economische vitaliteit de komende 10 tot 20 jaar groot kunnen zijn. Dit betekent dat er in de provincie Groningen steeds grotere verschillen ontstaan in levensstandaard en kansen. Dit vinden wij ongewenst. De provincie kent drie officiële krimpregio's, te weten: gemeente Het Hogeland, de nieuw te vormen gemeente Eemsdelta en de regio Oost-Groningen.

Krimpprocessen vergen een lange adem

De demografische krimp in Groningen zal nog zeker een generatie lang doorzetten, met alle najeffecten van dien. Ontwikkelingen van krimp vragen daarom ook beleidsmatig om een andere kijk op bestaande gebieden. De bestaande vastgoedvoorraad wordt minder aantrekkelijk omdat deze niet aansluit bij de krimpende, veranderende vraag van de markt. Dit betekent dat gebouwen aangepast moeten worden, maar ook dat ongewenste panden of panden op ongewenste locaties uit de markt genomen moeten worden en dat er nieuwe groenstructuren ontstaan op plekken die voorheen bebouwd waren. Door toenemende leegstand komen huishoudens financieel klem te zitten: er is geen ruimte meer om te verhuizen, of te investeren in levensloopbestendig maken of verduurzamen. Dit zijn taaie, langjarige processen met een lange doorlooptijd en grote financiële consequenties.

WAT GAAT DE PROVINCIE DOEN?

Het provinciale krimpbeleid van de afgelopen tien jaar (2010-2020) is *onlangs geëvalueerd*¹⁷⁾. Doelstelling van het krimpbeleid was niet het bestrijden van de krimp maar het verminderen van de neveneffecten van krimp. In de krimpbeoordeling worden belangrijke conclusies getrokken en aanbevelingen voor het nieuwe provinciale krimpbeleid gedaan. Hierop baseren wij ons beleid voor de krimpagenda 2020-2030. Na afloop van deze college periode bekijken we of herijking van deze agenda nodig is.

17) STEC Groep (2019), *Evaluatie Krimpbeleid Provincie Groningen 2010-2020*.

Aandachtspunten voor beleid vanuit de gesprekken met gemeenten en (maatschappelijke) partners

- Inzet van de provincie blijft nodig om aankomende opgaven het hoofd te kunnen bieden.
- Blijven verbinden van partijen is gewenst om op de lange termijn resultaten te (blijven) boeken.
- Meer sturen vanuit visie en strategie als provincie en minder op detailniveau.
- Provinciale aanpak richtte zich op proces en kleine of eenmalige initiatieven, nu insteken op massa maken.
- Meer aandacht voor thema's als voorzieningen, zorg en economische vitaliteit is gewenst.
- De krimpproblematiek als eigen thema op de agenda houden, niet alleen vanuit aardbevingen.

Doelstelling van het krimpbeleid blijft ook voor de komende periode: het verminderen van de neveneffecten van krimp.

Dit willen we realiseren via twee sporen:

1. Verbinden, kennisdelen en aanjagen
2. Focus op drie thema's: particuliere koopwoningen, clusteren van voorzieningen, economische vitaliteit.

2.1. Verbinden, kennisdelen en aanjagen

De rol van de provincie Groningen in het krimpbeleid is een combinatie van de formele rol van kadersteller en toetsers op het ruimtelijke spoor en de faciliterende rol van kennismakelaar-verbinder en aanjager in de vorm van versnellen en het ondersteunen van projecten.

Verbinder

De afgelopen jaren heeft de provincie Groningen heel sterk ingezet op de rol van verbinder tussen partijen. Insteek was om naast overheden ook essentiële spelers zoals woningcorporaties, zorg- en welzijnsorganisatie en onderwijs te verbinden aan de krimpogaven in de regio's. Vanuit die rol hebben we bij kunnen dragen aan de totstandkoming van een gezamenlijke agenda op de krimp.

Ook de komende periode zullen we op deze verbindende rol blijven inzetten. Ook richting het Rijk om de opgaven waar onze krimpregio's voor staan duidelijker voor het voetlicht te krijgen. Daartoe zullen we samen met de andere vijf 'krimp' provincies (de zogenaamde K6), de maatschappelijke opgaven waar onze regio's voor staan, agenderen in aanloop naar de Tweede Kamerverkiezingen en nieuw Rijksbeleid t.a.v. krimp.

Kennismakelaar

Binnen Groningen zijn de verschillen tussen gemeenten voor wat betreft ervaring met krimpthema's als de particuliere koopwoningenvoorraad en het reorganiseren van voorzieningen groot. Grote gemeenten hebben gemiddeld genomen meer expertise in huis dan gemeenten met een klein ambtelijk apparaat. De kleinere gemeenten geven aan soms te worstelen met gebrek aan menskracht om krimpbeleid zowel beleidsmatig als in de uitvoering vorm te geven. We zullen als provincie dan ook in blijven zetten op kennisdelen en het bieden van ondersteuning aan gemeenten en organisaties die daar behoefte aan hebben.

Prof. dr. ir. B.B. Bock, bijzonder hoogleraar bevolkingsdaling en leefbaarheid voor Noord-Nederland

Bettina Bock is aangesteld als bijzonder hoogleraar Bevolkingsdaling en Leefbaarheid voor Noord-Nederland aan de Rijksuniversiteit Groningen. Dit ter versterking van de slagkracht in maatschappelijke en wetenschappelijke debatten en activiteiten op nationaal en internationaal niveau. De leerstoel wordt gefinancierd door de drie Noordelijke provincies en richt zich op wetenschappelijk onderzoek naar de leefbaarheid en factoren die leefbaarheid in krimpgebieden bepalen. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om de kwaliteit van de woonomgeving, vrijkomend onroerend vastgoed, toegankelijkheid van voorzieningen, sociale samenhang en mobiliteit.

Belangrijke thema's in haar onderzoek zijn: burgerparticipatie, ondernemerschap, bestuur en sociale ongelijkheid. Bettina Bock is op dit moment betrokken bij Europees onderzoek rond sociale innovaties.

Zij is in staat op toegankelijke wijze de inzichten rond de gevolgen van de bevolkingsdaling op de leefbaarheid in plattelandsgebieden aan een breed publiek te presenteren en te bespiegelen. En daarbij schetst ze tevens op heldere wijze de relatie tussen krimp- en groeiregio's.

Kennisnetwerk Krimp Noord-Nederland

In opdracht van de drie Noordelijke provincies is in 2010 het Kennisnetwerk Krimp Noord-Nederland (KKNN) opgericht door de Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen (FRW) van de Rijksuniversiteit Groningen en het Kenniscentrum NoorderRuimte van de Hanzehogeschool Groningen.

Het doel van het netwerk is drieledig: een kennisnetwerk krimp, kennis delen en kennis ontwikkelen. Daarbij wordt naast de ervaringen en onderzoeken uit de noordelijke krimpregio's ook inspiratie gehaald uit ervaringen met de aanpak van de gevolgen van bevolkingsdaling in andere landen.

Kennis en ervaringen rond diverse 'krimp' thema's worden gedeeld middels o.a. drukbezochte krimpcafés, seminars, nieuwsbrieven en de website. De thema's die aan bod komen, zijn zeer divers: woningmarkt, voorzieningen, zorg, onderwijs, bereikbaarheid, energietransitie etc. Er wordt geleerd uit de praktijk en vervolgens wordt de kennis weer verder ontwikkeld in de praktijk.

Aanjager

De rol van aanjager heeft betrekking op het 'stimuleren, uitnodigen en verleiden tot' en het cofinancieren van projecten die bijdragen aan de krimpdoelen. Die aspecten zijn de komende jaren heel belangrijk, omdat de zichtbaarheid van de krimpproblemen bij een toenemende huishoudensdaling flink groter wordt. Daarom is juist de uitvoering de komende jaren cruciaal. De kosten die de aanpak van het teveel aan woningen, scholen etc. met zich meebrengt, zijn groot.

En er is geen verdienmodel, krimp is een kostenpost. De uitdaging zit er dan ook in te komen tot slimme financiële arrangementen om de kosten van de concrete uitvoering zo laag mogelijk te maken. Zowel vanuit de rol van aanjager, kennismakelaar als verbinder ligt hier een belangrijke taak.

2.2. Focus op drie thema's

Het advies is dat de provincie zich meer richt op die werkvelden waar de impact van de krimp groot is en waar nog onvoldoende resultaat wordt geboekt in de regionale uitwerking. We zetten daarbij in op drie thema's die van groot belang zijn voor de structuur(versterking) van de krimpgebieden. De verwachte opgaven zijn omvangrijk, vergen grote investeringen en hebben een grote (ruimtelijke en economische) uitwerking op de krimpgebieden.

2.2.1. Aanpak van de particuliere koopwoningen voorraad, onttrekken van kansarme voorraad

Het leeuwendeel van de problemen in de woningmarkt doet zich voor in de particuliere koopwoningenvoorraad. Deze uitdaging is zo groot dat een gemeente of regio dit alleen niet afkan zonder ondersteuning vanuit provincie en Rijk. Er is een basis gelegd in het *Gronings Gereedschap*¹⁸⁾ en er is een *Transitiefonds Particuliere Woningvoorraad*¹⁹⁾ ingesteld. Daarnaast zijn er (sloop)projecten gefinancierd en is er in Oost-Groningen een *menukaart*²⁰⁾ ontwikkeld rond dit thema. Desondanks is het beleid nog maar beperkt tot uitvoering gekomen en wordt het instrumentarium op slechts kleine schaal benut. De komende jaren kan hier meer massa op gemaakt worden.

Tevens blijkt uit *onderzoek van het Kadaster*²¹⁾ dat er de afgelopen tien jaar nauwelijks meer nieuwbouw is gerealiseerd in de drie krimpregio's. Dit komt niet alleen door de verminderde vraag maar ook omdat de nieuwbouwkosten veelal hoger liggen dan er op de markt voor de woningen gevraagd kan worden. Voor projectontwikkelaars zijn de krimpregio's, waarvan er ook nog twee in het aardbevingsgebied liggen, nauwelijks meer interessant. De vernieuwing die nog plaats vindt wordt vooral gerealiseerd door de woningcorporaties en de sloop/nieuwbouw vanuit de versterkingsoperatie. Dit maakt dat noodzakelijke kwaliteitsslag in de krimpregio's nauwelijks van de grond komt. Terwijl de woningvoorraad in de krimpregio's vaak verouderd en onvoldoende duurzaam is.

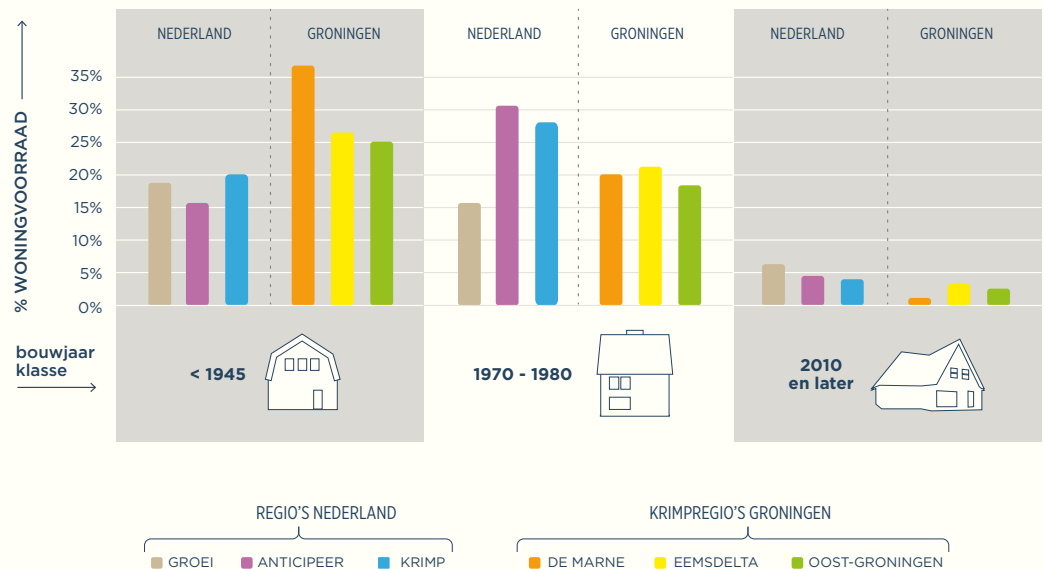
18) Provincie Groningen, Gronings Gereedschap, Experimentenjaar 2014. Particuliere Woningvoorraad in Groningse krimpregio's. www.groningsgereedschap.nl

19) <https://www.provinciegroningen.nl/subsidies/wonen-en-welzijn/transitiefonds-particuliere-woningvoorraad/>

20) <https://www.rwlp.nl/menukaart/>

21) Kadaster (mei 2019), *Onderzoek woningmarkt krimpgebieden: Inzicht in de woningvoorraad, nieuwbouw/sloop en waardeontwikkeling van woningen in de Groninger krimpgebieden.*

DE VERDELING VAN DE WONINGVOORRAAD PER BOUWJAARKLASSE PER REGIO

CONCLUSIE 1

Als gevolg van achterblijvende nieuwbouw vanaf 1980 is de woningvoorraad relatief oud in de Nederlandse krimpgebieden.

CONCLUSIE 2

In de Groningse krimpgebieden blijft de nieuwbouw vanaf 1945 per saldo achter op de overige krimpgebieden waardoor de woningvoorraad nog ouder is.

Dit vraagt om een andere strategie voor de krimpregio's dan de provincie het afgelopen decennium heeft gevoerd. Onze inzet was vooral gericht op het vermijden van grootschalige leegstand zoals die eind jaren '90 zich in Delfzijl manifesteerde. Destijds heeft de provincie als koers ingezet op: nieuwbouwplannen gaan samen met sloopplannen. Afspraken daarover kregen vorm in de Woon- en Leefbaarheidsplannen. Ook het Rijksbeleid ten aanzien van de woningcorporaties vroeg hierom. Woningcorporaties die werkzaam zijn in krimpgebieden moeten hun vastgoedstrategie ook op elkaar afstemmen. Resultaat van bovenstaande inzet is: aanzienlijk minder leegstand dan voorheen.

Echter de benodigde vernieuwing van de woningvoorraad in de krimpregio's (mede in relatie tot de verduurzamingsopgave) blijft ver achter en vraagt daarom van ons een nieuwe werkwijze. We willen daarom met de gemeenten, woningcorporaties en marktpartijen onderzoeken op welke innovatieve wijze we kunnen komen tot een juiste balans tussen de gewenste kwaliteitsverbetering en het voorkomen van grootschalige leegstand. Dit om te komen tot nieuwe afspraken, voor nieuw woonbeleid. Dit traject kan leiden tot nieuwe samenwerkingsverbanden, en andere financieringsconstructies, tot de ontwikkeling van een met zowel publieke als private middelen gevuld transitiefonds. Het doel is helder: we willen ervoor zorgen dat we in de toekomst beschikken over voldoende en kwalitatief goede woningen voor al onze inwoners.

Daarom zetten we het Transitiefonds Particuliere Woningvoorraad robuuster voort (zie bijlage II) en ontwikkelen we samen met de betrokken partijen en het Rijk, het Gronings Gereedschap 2.0.

2.2.2. Clustering en kwaliteitsverbetering rond voorzieningen

De werkwijze die rondom het ontwikkelen van een instrumentarium voor de aanpak van de woningmarkt is ontwikkeld, kan ook resultaat boeken bij de thema's zorg, onderwijs en winkels. Zo zou het onderwijsaanbod bijvoorbeeld beter kunnen aansluiten bij wat de inwoners aankunnen, in plaats van generieke onderwijsvormen aan te bieden. Daarnaast staat het voortgezet onderwijs behoorlijk onder druk door de dalende leerlingaantallen (en dus financiering) en algemene wijziging van de financiering. Ook rondom het clusteren van zorgvoorzieningen wordt steeds meer naar de provincie gekeken om te verbinden en waar mogelijk regie te voeren. Het gaat bij onderwijs en zorg immers vaak over bovenregionale vraagstukken en keuzes.

Naast verbinden en lobbyen op dit thema valt het clusteren van voorzieningen onder de provinciale aanpak. Dit is opgenomen in de regeling Zorg en Voorzieningen.

DE MARNE/HET HOGELAND: INTEGRAAL KIND CENTRUM IN LEENS

In juli 2019 is het integrale Kindcentrum in Leens geopend. Dit Kindcentrum (ter waarde van € 1,8 miljoen) is gerealiseerd in opdracht van de gemeente Het Hogeland en biedt onderdak aan twee basisscholen (OBS Lydinge en CBS de Regenboog) en aan Stichting Peuterspeelzaalwerk De Marne. De oudere gebouwen waren aan vervanging toe en deze locatie ligt gunstig ten opzichte van de sporthal en het zwembad.

2.2.3. Aandacht voor pijler economische vitaliteit

Conclusie uit de krimpevaluatie is dat “het thema economische vitaliteit tot nu toe in de lokale en regionale uitwerking van het krimpbeleid onderbelicht is geweest. Ook is de zeer belangrijke link tussen onderwijs, arbeidsmarkt en economische vitaliteit onderbelicht gebleven. Wethouders economie werken intensief samen in de programmering van werklocaties en de herstructurering van bestaande bedrijventerreinen, maar de focus op de keten onderwijs-arbeidsmarkt-mkb-bedrijvigheid verdient versteviging. Vanuit het tegengaan van de neveneffecten van krimp is het belangrijk dat de provincie bijdraagt aan het adresseren van dit thema: in huis, op de juiste regionale bestuurlijke tafels en in samenwerking met de relevante ketenpartners.”

In het provinciale programma *Groningen@Work* wordt aandacht besteed aan de economische vitaliteit van de regio's. Daarnaast krijgt Leven Lang Ontwikkelen bijzondere aandacht in het Nationaal Programma Groningen (NPG). Via deze twee programma's wordt dit thema primair opgepakt. Vanuit de krimpagenda wordt ingezet op een stevige samenwerking met *Groningen@Work* en het NPG om de benodigde prioriteit aan de economische vitaliteit in de krimpregio's te geven.

Daarnaast stellen wij krimp-middelen beschikbaar voor de regiodeel Oost-Groningen waarin in de pijler 'werk' wordt ingezet op het verbeteren van de aansluiting van het onderwijs op de regionale arbeidsmarkt, en op het met een hogere kwalificatie de arbeidsmarkt op komen van de leerlingen. Bekeken wordt of het zinvol is de Oost-Groningse ervaringen te benutten in de twee andere krimpregio's.

UITVOERING

- Samen met de andere ‘krimp’ provincies (de zogenaamde K6), worden de maatschappelijke opgaven waar onze regio’s voor staan, geagendeerd in aanloop naar de Tweede Kamerverkiezingen en nieuw Rijksbeleid t.a.v. krimp.
 - Er wordt een Transitiefonds Particuliere Woningvoorraad gerealiseerd, die met publieke en private middelen gevuld zal worden.
 - Het Gronings Gereedschap wordt aangevuld met gemeentelijke instrumenten die ook kunnen worden ingezet: zoals de Wet voorkeursrecht gemeenten en het tegengaan van kamerverhuur in bepaalde wijken. De provincie ondersteunt dit door kennis te delen.
 - Voorzieningen worden geclusterd om ze robuust te maken (ook in de krimpregio’s).
-

Hoofdstuk 3

Programmalijs III: Regionale Arrangementen

Zoals uit de Brede Welvaartsmonitor blijkt speelt een aantal thema's provincie breed, zoals gezondheid, inkomen, en arbeid. Uit de monitor blijkt ook dat in Oost-Groningen en 'Delfzijl en omgeving' de indicator *onderwijs* extra inzet vraagt. En in 'Delfzijl en omgeving' *woontevredenheid*.

Dit geeft aan dat onze regio's naast gezamenlijke problematiek, ook ieder hun eigen uitdagingen kennen. Zo hebben de groeigemeenten een andere opgave op het gebied van wonen dan de krimpgemeenten. In de krimpregio's zoekt men naar financiële instrumenten om de benodigde kwaliteitsslag toch te kunnen financieren; in groeigemeenten speelt de vraag hoe versneld nieuwbouw gerealiseerd kan worden met behoud van ruimtelijke kwaliteit. In de ene gemeente speelt de vraag hoe ze haar hoogopgeleide jongeren aan zich kan binden, in de andere gemeente speelt de vraag hoe zij er aan bij kan dragen dat haar scholieren met een hoger diploma de arbeidsmarkt opkomen. In de ene regio staat men voor de vraag hoe via toerisme een economische impuls aan de regio gegeven kan worden, in de andere regio staat men voor de vraag hoe de regionale vacatures met regionale werknemers ingevuld kunnen worden.

Hier volstaat geen provinciebrede aanpak, maar is maatwerk noodzakelijk. Daartoe introduceren wij in dit programma de regionale arrangementen.

Deze regionale arrangementen zijn in gezamenlijkheid opgestelde arrangementen. Onze insteek is om specifieke opgaven waar gemeenten/regionale overheden voor staan, die de leefbaarheid in die gemeente/regio raken gezamenlijk op te pakken. Daarbij kijken we nadrukkelijk naar de samenwerking met maatschappelijke organisaties en bedrijfsleven. Door deze regionale arrangementen zullen ook wij worden uitgedaagd te komen tot een integrale aanpak. Meerdere disciplines (cultuur, erfgoed, sport, milieu, vervoer etc.) kunnen bij de arrangementen aansluiten, om zo koppelkansen te benutten.

Een voorbeeld van een mogelijk arrangement 'Gezond oud worden'

Vanuit het Nationaal Programma Groningen wordt door de benodigde versterkingsoperatie fors geïnvesteerd in vernieuwing van het zorgvastgoed in het aardbevingsgebied. Echter het gros (zo'n 90%) van de ouderen woont thuis. Een deel van deze woningen heeft aanpassingen zodat ouderen zich comfortabeler voelen in hun eigen woningen. Daarnaast is de vraag hoe het zorgnetwerk rondom hen georganiseerd kan worden. Er is behoefte aan verbinding en verdieping met nieuw zorgvastgoed. De kennis die in dit arrangement opgedaan wordt is overdraagbaar naar andere regio's.

Voor de regionale arrangementen hanteren we de volgende gebiedsindeling: gemeente Het Hogeland, gemeente Eemsdelta, gemeente Westerkwartier, gemeente Midden-Groningen, gemeente Groningen en de regio Oost-Groningen. We gaan daarmee uit van zes regionale arrangementen.

VOORWAARDEN VOOR ARRANGEMENTEN

1. Moet bijdragen aan de leefbaarheid van de regio en passen binnen het leefbaarheidsbeleid van de provincie Groningen.
2. Het arrangement moet een duidelijk en realiseerbaar doel hebben.
3. Het mag ook een pilot/experiment zijn, innovatie is nodig om tot creatieve oplossingen te komen voor de opgaven die in de regio's spelen.
4. Ondersteuning door de provincie moet van toegevoegde waarde zijn.
5. Eerste resultaten moeten binnen drie jaar geboekt kunnen worden.
6. Kennisoverdracht binnen de regio en naar andere regio's is belangrijk binnen de arrangementen.
7. Draagvlak binnen de regio voor het arrangement is noodzakelijk.

Regiodeal Oost-Groningen

De regio Oost-Groningen wil een regiodeal met het Rijk sluiten. De regiodeal zal deels financieel gevoed worden vanuit het provinciaal leefbaarheidsprogramma. In de regiodeal Oost-Groningen wordt een aanpak voorgesteld op twee pijlers: de inwoners (Leren, Werken en Gezondheid) en hun woonomgeving. De regiodeal heeft als doel: de basis-leefbaarheid op orde brengen en vooral een stap maken naar de toekomst. Dat gebeurt door de kansen van de mensen in de regio te vergroten, te investeren in hun gezondheid en de kwaliteiten van de omgeving optimaal te benutten en te behouden. De provincie zal mee investeren in de regiodeal Oost-Groningen vanuit de programma's 'snel internet', en het leefbaarheidsprogramma (regionale arrangementen en economische vitaliteit uit de krimpagenda).

UITVOERING

- Binnen een jaar worden zes regionale arrangementen opgesteld, en bestuurlijk bekrachtigd.
- Daar waar mogelijk worden koppelkansen benut, zoals met het NPG en het Waddenfonds.
- Binnen drie jaar worden de eerste resultaten binnen de regionale arrangementen gerealiseerd.

Hoofdstuk 4

Resultaten van het leefbaarheidsprogramma in 2023

Bij programma's is het moeilijk te meten of een bepaalde verbetering gerealiseerd is dankzij de specifiek inzet vanuit dat programma. Daarom benoemen we zowel concrete als abstracte resultaten die we willen realiseren met dit leefbaarheidsprogramma. De drie verschillende programmali-jnen vullen elkaar aan, gezamenlijk moeten zij tot de volgende resultaten leiden:

- De drie Groningse (arbeidsmarkt) regio's scoren in 2023 hoger op de Brede Welvaartmonitor t.a.v. de thema's waar wij op focussen.
- Innovaties ten behoeve van de noodzakelijke transitie, o.a. op zorg, zijn gestimuleerd.
- Er wordt samen met de zorgverzekeraars, zorginstaties en zorgaanbieders een Zorgkaart van zowel de formele²²⁾ en informele zorg (inclusief AED netwerk) als ook de geestelijke gezondheidszorg in onze provincie gemaakt. Dit om te kijken of en zo ja waar er witte vlekken in de zorgverlening (dreigen) te ontstaan. Indien hiervan sprake is, wordt samen met de zorgaanbieders een plan van aanpak gemaakt om tot een provinciebreed zorgaanbod te komen.
- Het Nationaal Preventieakkoord is vertaald in een Provinciaal Preventieakkoord waarin beweeg-inclusief beleid is opgenomen.
- Er is een provinciale Armoedeagenda opgesteld, gericht op preventie van armoedeproblematiek.
- Samen met de andere 'krimp' provincies (de zogenaamde K6), zijn de maatschappelijke opgaven waar onze regio's voor staan, geagendeerd in aanloop naar de Tweede Kamerverkiezingen en nieuw Rijksbeleid t.a.v. krimp.
- Er is een Transitiefonds Particuliere Woningvoorraad gerealiseerd, die niet alleen met publieke middelen wordt gevuld.
- Het Gronings Gereedschap wordt aangevuld met gemeentelijke instrumenten die ook kunnen worden ingezet: zoals de Wet voorkeursrecht gemeenten en het tegengaan van kamerverhuur in bepaalde wijken. De provincie ondersteunt dit door kennis te delen.
- Voorzieningen zijn geclusterd om ze robuust te maken (ook in de krimpregio's).
- Er zijn zes regionale arrangementen gerealiseerd waarin gemeenten, maatschappelijke partners en de provincie gezamenlijk maatschappelijke uitdagingen oppakken.

INDICATOREN VERBETERDE LEEFBAARHEID IN 2023:

De drie Groningse (arbeidsmarkt) regio's scoren hoger op de Brede Welvaartsmonitor op de onderdelen: gezondheid, inkomen en arbeid.

Samen met de regionale kennistellingen, het NPG en het CBS werken we aan een regionale en gemeentelijke uitwerking van de indicatoren gezondheid en inkomen.

De gezondheidsindicatoren willen we op laten lopen met die van de Groninger gemeenten, de GGD, Menzis en het UMCG, die allemaal aan de slag zijn met het bepalen van de gezondheidsdoelstellingen voor de komende jaren. Het Public Health Kernoverleg is een goed platform om daar afstemming en consensus over te bereiken.

22) Ziekenhuizen, anderhalvelijnszorg, huisartsen, GGZ instellingen, intramurale zorginstellingen.

1. Tot dat die specifiekere uitwerking er is, werken we met de volgende indicator voor gezondheid: ervaren gezondheid. Deze wordt vierjaarlijks op provincieniveau gemeten. De laatste meting was in 2016.

Ervaren gezondheid (goed/zeer goed)

Regio's	%
Nederland	75,6
Groningen (Pv)	75,9
Friesland (PV)	78,9
Drenthe (PV)	77,0
Overijssel (PV)	77,6
Flevoland (PV)	74,3
Gelderland (PV)	77,4
Utrecht (PV)	77,6
Noord-Holland (PV)	76,7
Zuid-Holland (PV)	74,2
Zeeland (PV)	73,2
Noord-Brabant (PV)	74,2
Limburg (PV)	71,6

2. Voor de indicator arbeid sluiten we aan bij de indicatoren zoals die ook gebruikt worden in Groningen@Work

		2020	2021	2022	2023
ARBEID*	Werkgelegenheidsgroei	0,6%	0,2%	0,2%	0,2%
	Regionale component werkloosheid	0,8%	0,7%	0,7%	0,7%
	Bruto arbeidsparticipatie	68,5%	68,8%	68,8%	68,8%

3. 20% van het Transitiefonds Particuliere Woningvoorraad wordt met 'niet publieke' middelen gevuld.

Transitiefonds Particuliere Woningvoorraad	HUIDIGE SCORE	2020	2021	2022	2023
Publieke middelen	100%	100%	100%	90%	80%
Niet publieke middelen	0%	0%	0%	10%	20%

4. De leegstand (op de woningmarkt) in de provincie Groningen is gedaald naar het niveau van de zogenaamd frictieleegstand, zijnde 2,5%.

	HUIDIGE SCORE	2020	2021	2022	2023
Leegstandsindicator Provincie Groningen	2,6%	2,6%	2,6%	2,5%	2,5%

5. Voor minimaal 20 voorzieningen (incl. zorg) en zorginnovaties is subsidie verstrekt.

		2020	2021	2022	2023
VOORZIENINGEN	Aantal gerealiseerde geclusterde voorzieningen	1	4	6	9

6. Verbeterde score op leefbaarheid, zoals gemeten onder het burgerpanel van het Sociaal Planbureau Groningen.

	HUIDIGE SCORE	2020	2021	2022	2023
Score op leefbaarheid	7,7	7,7	7,7	7,8	7,8

Hoofdstuk 5

Monitoring

De Brede Welvaart wordt ieder jaar gemonitord door het CBS en het PBL. Die monitor benutten wij om te bekijken hoe de brede welvaart in de provincie Groningen zich ontwikkeld. Daarnaast haken wij aan bij de Monitor Brede Welvaart die specifiek voor het Nationaal Programma Groningen wordt ontwikkeld. Let wel, de maatschappelijke en beleidsuitdagingen waar we voor staan zijn complex en kennen meerdere betrokken actoren. Het valt dus niet altijd te duiden welke activiteiten in het programma tot welk direct resultaat hebben geleid.

Hoofdstuk 6

Financiën

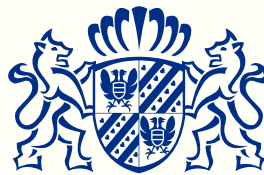
Voor de komende vier jaar zetten wij 17 miljoen euro in voor het verbeteren van de leefbaarheid in onze provincie. Die middelen bestaan uit beschikbaar gesteld geld door dit College en uit structurele middelen (krimp).

De verdeling van de middelen over de drie programmalijnen is als volgt:

MIDDELEN LEEFBAARHEIDSPROGRAMMA 2020-2023	BUDGET
Beschikbaar t.b.v. Leefbaarheid, zorg en wonen 2020-2023	€ 12.000.000
Beschikbaar budget Leefbaarheid Krimpgebieden 2021-2023	€ 3.000.000
Beschikbaar gesteld t.b.v. de Sociale Agenda 2020-2023	€ 2.000.000
Totaal beschikbaar 2020-2023	€ 17.000.000

BESTEDINGEN	BUDGET PER ONDERDEEL	TOTAAL ONDERDEEL	BUDGET
Onderdeel zorg en voorzieningen			
Fysieke projecten	€ 3.500.000		
Proces en kennisprojecten	€ 500.000		
Innovatieve projecten	€ 1.000.000		
Totaal zorg en voorzieningen		€ 5.000.000	
Onderdeel sociale agenda			
Onderzoek, innovatie en kennisdeling	€ 800.000		
Meedoen mogelijk maken	€ 1.200.000		
Totaal sociale agenda		€ 2.000.000	
Totaal provinciebrede aanpak			€ 7.000.000
Krimpagenda			
Kennisdelen	€ 500.000		
Transitiefonds particuliere woningvoorraad	€ 2.000.000		
Economische vitaliteit	€ 2.500.000		
Totaal Krimpagenda			€ 5.000.000
Totaal regionale arrangementen			€ 4.000.000
Voor uitvoeringskosten *)			€ 1.000.000
Totaal in te zetten			€ 17.000.000

*) Een deel van de uitvoeringskosten is nodig voor de dekking van onze extra personeelslasten, tevens wordt dit budget ingezet voor monitoring en evaluatie, lobby naar Den Haag, congressen, verdiepend onderzoek etc. Zodra we inzicht hebben in de exacte omvang van de personeelslasten boeken we dit over naar het personeelskostenbudget.

Bijlage I:**Subsidieregeling Zorg & Voorzieningen 2020-2023****GEDEPUTEERDE STATEN VAN DE PROVINCIE GRONINGEN**

Groningen, 10 maart 2020

Zaaknr. :

Dossiernr.:

Verzonden:

Overwegende dat:

- Wij willen bijdragen aan een efficiënte voorzieningen- en zorginfrastructuur en daarmee de leefbaarheid in onze provincie;
- Wij innovaties willen ondersteunen ter versterking en verbetering van de zorg en het zorgvoorzieningen-niveau.

Gelet op:

- titel 4.2 van de Algemene wet bestuursrecht;
- de Kaderverordening subsidies provincie Groningen 2017;
- de Procedureregeling subsidies provincie Groningen 2018;
- het Leefbaarheidsprogramma provincie Groningen 2020-2023.

Besluiten vast te stellen de volgende regeling:

Subsidieregeling Zorg & Voorzieningen 2020-2023

ARTIKEL 1 BEGRIJSBEPALINGEN

In deze regeling wordt verstaan onder:

- a. Awb: Algemene wet bestuursrecht;
- b. Procedureregeling: Procedureregeling subsidies provincie Groningen 2018;
- c. provincie: provincie Groningen;
- d. multifunctionele accommodatie: een gebouw waarin meerdere voorzieningen of functies op het terrein van wonen, welzijn, zorg, onderwijs, sport, cultuur, recreatie en (zakelijke) dienstverlening zijn ondergebracht;
- e. zorginfrastructuur: het geheel van fysieke voorzieningen en sociale netwerken en -systemen dat samen zorgdraagt voor een goede beschikbaarheid en kwaliteit van de (gezondheids)zorg in een gebied;
- f. zorginstelling: is een organisatie waar zorg wordt verleend, bijvoorbeeld ziekenhuis, verzorgingshuis of verpleeghuis;
- g. haalbaarheidsonderzoek: het onderzoek en de analyse van het potentieel van een project, met als doel de besluitvorming te ondersteunen door objectief en rationeel de sterke en de zwakke punten van een project, de kansen en risico's in kaart te brengen, waarbij ook wordt aangegeven welke middelen nodig zijn om het project te kunnen doorvoeren en wat uiteindelijk de slaagkansen zijn;
- h. innovatieproject: project gericht op het ontwikkelen, valideren en/of verfijnen van een innovatie;
- i. obstakelvrij: een project is obstakelvrij wanneer er geen wezenlijke formele, juridische en financiële aspecten zijn die de uitvoering van het project in de weg staan.

ARTIKEL 2 DOEL

Met deze regeling wordt een duurzame versterking van de voorzieningen- en zorginfrastructuur in de provincie Groningen beoogd. Deze regeling richt zich op multifunctionele gebouwen waar de functie 'zorg' onderdeel van uitmaakt, procesondersteuning en zorginnovatie.

ARTIKEL 3 DOELGROEP

Subsidie kan worden aangevraagd door:

- a. Stichtingen, verenigingen en coöperaties;
- b. Gemeenten;
- c. Zorginstellingen;
- d. Samenwerkingsverbanden van inwoners.

ARTIKEL 4 SUBSIDIEVORM

Gedeputeerde Staten verstrekken op grond van deze regeling subsidies in de vorm van een geldbedrag.

ARTIKEL 5 SUBSIDIABELE ACTIVITEITEN

Subsidie kan worden verstrekt voor:

- a. een haalbaarheidsonderzoek, advies en procesbegeleiding in de voorfase en fase na realisatie van een onder b genoemde multifunctionele accommodatie;
- b. de bouw en verbouw van multifunctionele accommodaties waar de functie 'zorg' onderdeel van uitmaakt;
- c. de uitvoering van een innovatief zorgproject;

ARTIKEL 6 SUBSIDIEVEREISTEN

1. Om voor subsidie als bedoeld in artikel 5, onder a, in aanmerking te komen, wordt voldaan aan de volgende vereisten:
 - a. het project speelt in op de opgaven die het gevolg zijn van de veranderende samenstelling van de bevolking en een veranderende zorgbehoefte (toekomstgericht);
 - b. het project draagt bij aan versterking van de samenwerking tussen verschillende groepen en organisaties;
 - c. het project richt zich op de voorfase en/of fase na realisatie van een multifunctionele accommodatie;
 - d. er is naast de provincie ten minste één andere partij die financiert;
 - e. de financiering van het project is met de subsidieverlening sluitend;
 - f. de aanvraag is niet in strijd met Europese staatssteunregels.

2. Om voor subsidie als bedoeld in artikel 5, onder b, in aanmerking te komen, wordt voldaan aan de volgende vereisten:
 - a. het project draagt bij aan een efficiënte voorzieningen- en zorginfrastructuur en daarmee de leefbaarheid van het gebied;
 - b. het project richt zich op de combinatie van meerdere functies en/of voorzieningen onder 1 dak. De functie 'zorg' dient onderdeel uit te maken van het project;
 - c. er moet aantoonbaar draagvlak zijn en naast de provincie zijn er tenminste 2 andere partijen die meefinancieren;
 - d. het project kent een sluitende meerjarige exploitatiebegroting;
 - e. de financiering van het project is na verlening van de subsidie sluitend en obstakelvrij of is dit binnen 1 jaar.

3. Om voor subsidie als bedoeld in artikel 5, onder c, in aanmerking te komen, wordt voldaan aan de volgende vereisten:
 - a. het project speelt in op de opgaven die het gevolg zijn van de veranderende samenstelling van de bevolking en een veranderende zorgbehoefte (toekomstgericht) en speelt in op een efficiënte zorginfrastructuur van het gebied;
 - b. er moet aantoonbaar behoefte zijn aan het innovatieve project voor de zorggebruiker;
 - c. het project wordt gedragen door regionale partners en overige betrokken partijen;
 - d. er nemen minimaal twee samenwerkingspartners aan het project deel;
 - e. het project dient overdraagbaar te zijn naar andere gebieden in de provincie;
 - f. er zijn naast de provincie tenminste twee andere partijen die meefinancieren;
 - g. de financiering van het project is na verlening van de subsidie sluitend of is dit binnen 1 jaar.

ARTIKEL 7 SUBSIDIABELE KOSTEN

Voor zover noodzakelijk en adequaat in relatie tot het doel van de subsidie komen de volgende kosten voor subsidie in aanmerking:

- a. kosten die in de voorfase en fase na realisatie van een onder lid b genoemde multifunctionele accommodatie worden gemaakt, te weten: haalbaarheidsonderzoek, advies, procesbegeleiding en samenwerking;
- b. kosten voor de bouw en verbouw van multifunctionele accommodaties waarvan de functie 'zorg' onderdeel uitmaakt;
- c. kosten voor de uitvoering van innovatieve zorgprojecten.

ARTIKEL 8 WEIGERINGSGRONDEN

Subsidies zullen worden geweigerd als:

- a niet wordt voldaan aan de artikelen 5, 6 en 7;
- b de aanvraag betrekking heeft op regulier onderhoud van accommodaties;
- c de aanvraag betrekking heeft op het reguliere aanbod en takenpakket van instellingen, organisaties en overheden;
- d de subsidieaanvraag op grond van artikel 5, onder a, minder dan 7 punten na rangschikking als bedoeld in artikel 9 lid 4 heeft ontvangen;
- e de subsidieaanvraag op grond van artikel 5, onder b, minder dan 8 punten na rangschikking als bedoeld in artikel 9 lid 5 heeft ontvangen;
- f de subsidieaanvraag op grond van artikel 5, onder c, minder dan 12 punten na rangschikking als bedoeld in artikel 9 lid 6 heeft ontvangen;
- g de aanvraag betrekking heeft op een project dat reeds in uitvoering is genomen;
- h het subsidieplafond is bereikt.

ARTIKEL 9 VERDEELSYSTEMATIEK

1. Gedeputeerde Staten rangschikken de op grond van artikel 5, onder a, voor subsidieverlening in aanmerking komende aanvragen zodanig dat een aanvraag hoger gerangschikt wordt naarmate die naar hun oordeel meer voldoet aan de volgende criteria:
 - a. **toekomstbestendigheid**: de mate waarin het project inspeelt op de opgaven die het gevolg zijn van de veranderende samenstelling van de bevolking en een veranderende zorgbehoefte;
 - b. **zorggerelateerd**: de mate waarin het project zich richt op de realisatie van een multifunctionele accommodatie waarvan de functie 'zorg' onderdeel uitmaakt;
 - c. **samenwerking**: de mate waarin het project bijdraagt aan versterking van de samenwerking tussen verschillende groepen, inwoners en organisaties;
 - d. **cofinanciering**: de mate waarin sprake is van cofinanciering.
2. Gedeputeerde Staten rangschikken de op grond van artikel 5, onder b, voor subsidieverlening in aanmerking komende aanvragen zodanig dat een aanvraag hoger gerangschikt wordt naarmate die naar hun oordeel meer voldoet aan de volgende criteria:
 - a. **toekomstbestendigheid**: de mate waarin het project bijdraagt aan een toekomstbestendige voorzieningen- en zorgstructuur. Hierbij wordt ook gelet op maatregelen op het gebied van energiebesparing en -opwekking, gebruik van duurzame materialen, en hergebruik van cultureel erfgoed en materialen van de te slopen gebouwen;
 - b. **verpaupering**: de mate waarin sprake is van (dreiging van) een ernstige situatie van leegstand en/of verpaupering van het gebied, met een negatieve doorwerking op het betreffende dorp/de betreffende wijk/stad;
 - c. **leefbaarheid**: de mate waarin de aanpak een oplossing biedt voor het leefbaarheidsprobleem;
 - d. **samenwerking**: de mate waarin het project bijdraagt aan versterking van de samenwerking tussen verschillende groepen, inwoners en organisaties;
 - e. **cofinanciering**: de mate waarin sprake is van cofinanciering.

3. Gedeputeerde Staten rangschikken de op grond van artikel 5, onder c, voor subsidieverlening in aanmerking komende aanvragen zodanig dat een aanvraag hoger gerangschikt wordt naarmate die naar hun oordeel meer voldoet aan de volgende criteria:
 - a. **toekomstbestendigheid:** de mate waarin het innovatieve zorgproject bijdraagt aan een toekomstbestendige zorgstructuur (sectoroverschrijdend);
 - b. **knelpunten:** de mate waarin de vernieuwende aanpak een oplossing biedt voor de huidige en toekomstige knelpunten ('witte vlekken') op het gebied van de 'zorg';
 - c. **vraaggerichtheid:** de mate waarin het innovatieve zorgproject bijdraagt aan de realisatie van vraaggerichte zorg en samenhangende ketenzorg;
 - d. **leefbaarheid:** de mate waarin het innovatieve zorgproject bijdraagt aan de leefbaarheid van een gebied;
 - e. **samenwerking:** de mate waarin het project bijdraagt aan versterking van de samenwerking in het zorgveld;
 - f. **cofinanciering:** de mate waarin sprake is van cofinanciering.

4. Ten behoeve van de rangschikking van aanvragen op grond van artikel 5, onder a, worden maximaal 12 punten toegekend met de volgende maxima per onderdeel:
 - a. 6 punten voor toekomstbestendigheid
 - b. 2 punten voor zorggerelateerd
 - c. 2 punten voor samenwerking
 - d. 2 punten voor cofinanciering

5. Ten behoeve van de rangschikking van aanvragen op grond van artikel 5, onder b, worden maximaal 15 punten toegekend met de volgende maxima per onderdeel:
 - a. 6 punten voor toekomstbestendigheid
 - b. 2 punten voor verpaupering
 - c. 3 punten voor leefbaarheid
 - d. 2 punten voor samenwerking
 - e. 2 punten voor cofinanciering

6. Ten behoeve van de rangschikking van aanvragen op grond van artikel 5, onder c, worden maximaal 20 punten toegekend met de volgende maxima per onderdeel:
 - a. 6 punten voor toekomstbestendigheid
 - b. 4 punten voor knelpunten
 - c. 3 punten voor vraaggerichtheid
 - d. 3 punten voor leefbaarheid
 - e. 2 punten voor samenwerking
 - f. 2 punten voor cofinanciering

ARTIKEL 10 NIET SUBSIDIABELE KOSTEN

Onverminderd artikel 1.5 van de Procedureregeling komen de volgende kosten in ieder geval niet voor subsidie in aanmerking:

- a. de kosten voor aankoop en/of sloop van panden;
- b. exploitatie- en kapitaalslasten.

ARTIKEL 11 SUBSIDIEHOOGTE

- a. De hoogte van de subsidie, bedoeld in artikel 5 onder a, bedraagt maximaal 50% van de subsidiabele kosten, tot een maximum van € 25.000,-;
- b. De hoogte van de subsidie, bedoeld in artikel 5 onder b, bedraagt maximaal 40% van de subsidiabele kosten, tot een maximum van € 150.000,-;
- c. De hoogte van de subsidie, bedoeld in artikel 5 onder c, bedraagt maximaal 50% van de subsidiabele kosten, tot een maximum van € 75.000,-.

ARTIKEL 12 INDIENINGSTERMIJN

Subsidieaanvragen kunnen in de periode van 10 maart 2020 tot en met 31 december 2022, elk jaar vóór 1 maart, vóór 1 juli en vóór 15 oktober worden ingediend. In 2020 geldt 1 juli 2020 als eerste deadline. In 2023 zijn er 2 subsidietenders, 1 juli is dan de laatste tender.

ARTIKEL 13 SUBSIDIEPLAFOND

Het subsidieplafond wordt voor elke subsidietender door Gedeputeerde Staten vastgesteld en bekendgemaakt.

1. Het subsidieplafond voor de eerste tender bedraagt € 50.000,- voor de activiteiten als bedoeld in artikel 5 onder a;
2. Het subsidieplafond voor de eerste tender bedraagt € 350.000,- voor de activiteiten als bedoeld in artikel 5 onder b;
3. Het subsidieplafond voor de eerste tender bedraagt € 100.000,- voor de activiteiten als bedoeld in artikel 5 onder c;
4. Indien het plafond per tender niet wordt bereikt, dan wordt dit deel van het budget toegevoegd aan de nader te bepalen subsidieplafonds van de volgende tender.

ARTIKEL 14 PRESTATIEVERANTWOORDING

Gedeputeerde Staten leggen in de beschikking tot subsidieverlening vast op welke wijze de subsidieontvanger aantoont dat de activiteiten, waarvoor de subsidie is verleend, zijn verricht en dat aan de aan de subsidie verbonden verplichtingen is voldaan.

ARTIKEL 15 INWERKINGTREDING

Deze regeling treedt in werking met ingang van de dag na bekendmaking in het Provinciaal Blad.

ARTIKEL 16 CITEERTITEL

Deze regeling wordt aangehaald als: Subsidieregeling Zorg & Voorzieningen 2020-2023.

II. De Subsidieregeling Zorg & Voorzieningen 2020-2023 en eventuele toekomstige wijzigingen worden ter informatie aan Provinciale Staten gestuurd.

Groningen, 10 maart 2020.

Gedeputeerde Staten voornoemd:

, voorzitter.

, secretaris.

Toelichting Subsidieregeling Zorg & Voorzieningen 2020-2023

DOEL

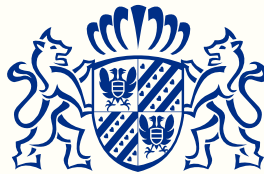
Met de Subsidieregeling Zorg & Voorzieningen 2020-2023 wordt een duurzame versterking van de voorzieningen- en zorginfrastructuur in de provincie Groningen beoogd. De regeling richt zich enerzijds op de fysieke kant van deze duurzame versterking. Hiervoor worden subsidies verstrekt voor nieuw te bouwen en bestaande te verbouwen multifunctionele accommodaties waarvan de functie 'zorg' onderdeel uitmaakt. Anderzijds richt de regeling zich op de proces- en activiteitenkant van deze duurzame versterking. Zo worden bijdragen verstrekt voor investeringen in de voorfase en de fase na realisatie van de nieuwe multifunctionele accommodaties, te weten: haalbaarheidsonderzoek, advies, procesbegeleiding en samenwerking. Daarnaast worden subsidies verstrekt voor innovatieve zorgprojecten voor het tot stand brengen van een efficiënte zorginfrastructuur in onze provincie. Hiermee wordt bijgedragen aan de toekomstbestendigheid van de zorg en het voorzieningenniveau en daarmee aan de (regionale) economie en aan de leefbaarheid in de provincie.

OBSTAKELVRIJ

Een project is obstakelvrij wanneer er geen wezenlijke formele, juridische en financiële aspecten zijn die de uitvoering van het project in de weg staan. Obstakelvrij betekent dat je ook daadwerkelijk kunt starten met de uitvoering van het project. Eventuele benodigde vergunningen moeten dan zijn verleend. Eventuele bezwaar en beroepsprocedures moeten zijn afgerond en hebben niet geleid tot belemmeringen voor de uitvoering van het project. De financiering van het project is sluitend.

Bijlage II:

Regeling Transitiefonds Particuliere Woningvoorraad

GEDEPUTEERDE STATEN VAN DE PROVINCIE GRONINGEN

Groningen, 10 maart 2020
Zaaknr. : K17513
Corr. nr. :
Verzonden:

Overwegende:

- dat Provinciale Staten op 18 december 2019 hebben ingestemd met de kaders van het Leefbaarheidsprogramma 2020-2023 en de Krimpagenda 2020-2030;
- dat Gedeputeerde Staten op 25 februari 2020 het Leefbaarheidsprogramma 2020-2023 en de Krimpagenda 2020-2030 hebben vastgesteld;
- dat in het Leefbaarheidsprogramma 2020-2023 en de Krimpagenda 2020-2030 is voorzien in een Transitiefonds Particuliere Woningvoorraad;
- dat met dit besluit de regeling voor subsidieverlening voor de particuliere woningvoorraad in de Groningse krimpregio's wordt vastgesteld.

Gelet op:

- Titel 4.2 van de Algemene wet bestuursrecht;
- de Kaderverordening subsidies provincie Groningen 2017;
- de Procedureregeling subsidies provincie Groningen 2018.

Besluiten vast te stellen de volgende regeling:

Subsidieregeling Transitiefonds Particuliere Woningvoorraad

ARTIKEL 1 BEGRIPSBEPALINGEN

In deze regeling wordt verstaan onder:

- a. Awb; Algemene wet bestuursrecht;
- b. Omgevingsvisie: Omgevingsvisie provincie Groningen 2016-2020;
- c. Procedureregeling: Procedureregeling subsidies provincie Groningen 2018;
- d. provincie: provincie Groningen;
- e. Groningse krimpregio's: de regio Oost-Groningen (gemeenten Veendam, Pekela, Oldambt, Stadskanaal, Westerwolde, voormalig gebied Menterwolde van de gemeente Midden-Groningen), regio Eemsdelta (gemeenten Delfzijl, Appingedam, Loppersum), regio Het Hogeland;
- f. particuliere woningvoorraad: woningen die in het bezit zijn van particuliere eigenaren;
- g. rotte kies: losstaand verpauperd pand dat een negatieve invloed heeft op de omgeving;
- h. niet toekomstbestendige woningen: woningen die op lange termijn niet wenselijk/niet courant zijn gezien de woningmarktopgave;
- i. gebiedsgerichte aanpak: de integrale aanpak van een gebied in een dorp of wijk waarmee ook op lange termijn een sterke bijdrage wordt geleverd aan de verbetering van de leefbaarheid;
- j. woonvisie: woonvisie waarin het gemeentelijk beleid over wonen is vormgegeven;
- k. Regionaal Woon- en Leefbaarheidsplan: regionaal afgestemd plan op het gebied van wonen en leefbaarheid dat het kader vormt voor afspraken en regievoering op regionaal niveau;
- l. Gronings Gereedschap: op experimentele basis ontwikkeld instrumentarium voor ingrepen in de woningvoorraad Gronings Gereedschap²³⁾).

ARTIKEL 2 DOEL

Doel van de regeling is het bevorderen van een duurzame en toekomstbestendige woningvoorraad in de Groningse krimpgebieden.

Door de uitgevoerde ingrepen in de particuliere woningvoorraad worden problemen van leegstand en verpaupering opgelost. Boventallige, niet toekomstbestendige woningvoorraad wordt uit de markt genomen en er wordt waarde en kwaliteit toegevoegd aan een gebied.

Het kan naast woningen gaan om winkel- en bedrijfspanden waarin de woon- en bedrijfsfunctie is gecombineerd.

ARTIKEL 3 DOELGROEP

Subsidie kan worden aangevraagd door:

- a. een gemeente;
- b. een samenwerkingsverband van gemeenten;
- c. een stichting/vereniging.

ARTIKEL 4 SUBSIDIEVORM

Gedeputeerde Staten verstrekken op grond van deze regeling subsidies in de vorm van een geldbedrag.

ARTIKEL 5 SUBSIDIABELE ACTIVITEITEN

Subsidie kan worden verstrekt voor:

- a. de aankoop, sloop en onttrekking van niet toekomstbestendige particuliere woningen als onderdeel van een gebiedsgerichte aanpak in dorpen en wijken;
- b. de aankoop, sloop en onttrekking van 'rotte kiezels', zijnde particuliere woningen.

23) Provincie Groningen, *Gronings Gereedschap, Experimentenjaar 2014. Particuliere Woningvoorraad in Groningse krimpregio's*. www.groningsgereedschap.nl

ARTIKEL 6 SUBSIDIEVEREISTEN

Om voor subsidie als bedoeld in artikel 5 in aanmerking te komen, wordt voldaan aan de volgende criteria:

- a. er is sprake van (dreiging van) een ernstige situatie van leegstand en/of verpaupering van een gebied, met een negatieve doorwerking op het betreffende dorp/de betreffende wijk/stad;
- b. de aanpak biedt een oplossing voor de achteruitgang van de leefbaarheid;
- c. de aanpak past binnen de woonvisie van de gemeente en (indien aanwezig) het regionale Woon- en Leefbaarheidsplan;
- d. de aanpak voldoet aan de voorwaarden die door de betreffende gemeente zijn gesteld;
- e. de eigena(a)r(en) van het pand/de panden is/zijn betrokken bij de aanpak;
- f. de financiële toets van de eigena(a)r(en) toont de noodzaak tot ingrijpen aan van buitenaf;
- g. de staat van het pand maakt duidelijk dat sloop of onttrekking nodig is;
- h. aanschrijven en handhavingsbeleid werkt en is hier toegepast (er is minimaal afgewogen in hoeverre aanschrijven en handhaven effectief is);
- i. er wordt gebruik gemaakt van reeds ontwikkelde instrumenten voor de aanpak van de particuliere woningvoorraad (onder andere beschreven in het Gronings Gereedschap);
- j. er is een cofinanciering van de gemeente van minimaal 50% van de subsidiabele kosten; deze cofinanciering kan door de gemeente vanuit andere bronnen worden bijeengebracht;
- k. de aanvraag is niet in strijd met Europese staatssteunregels.

ARTIKEL 7 SUBSIDIABELE KOSTEN

Voor zover noodzakelijk en adequaat in relatie tot het doel van de subsidie komen de volgende kosten voor subsidie in aanmerking:

- a. kosten voor aankoop, sloop en onttrekking van particuliere woningvoorraad die niet op een andere manier gedekt kunnen worden; voor de hoogte van de subsidiabele kosten voor het aankoopbedrag geldt als richtlijn de taxatiewaarde;
- b. proceskosten voor de uitvoering tot een maximum van 4% van de subsidiabele kosten.

ARTIKEL 8 SUBSIDIEAANVRAAG

De aanvrager overlegt bij de aanvraag om subsidieverlening de volgende gegevens en bescheiden:

- a. een projectplan, waarin een beschrijving wordt gegeven van de activiteiten waarvoor subsidie wordt aangevraagd, inclusief start- en einddatum;
- b. een begroting van de kosten en bijbehorend dekkingsplan.

ARTIKEL 9 WEIGERINGSGRONDEN

De subsidie wordt in ieder geval geweigerd als:

- a. niet wordt voldaan aan de artikelen 5, 6 en 7;
- b. het subsidieplafond is bereikt;
- c. de aanvraag niet voldoet aan de Procedureregeling;
- d. de aanvraag niet in overeenstemming is met Europese staatssteunregels omdat:
 - de subsidie, naar het oordeel van Gedeputeerde Staten een steunmaatregel vormt in de zin van artikel 1-07, eerste lid, van het VWEU, die onverenigbaar is met de gemeenschappelijke markt;
 - ten aanzien van de subsidieaanvrager een uitstaand bevel tot terugvordering bestaat volgend op een eerder beschikking van de Europese Commissie, waarin de steun onrechtmatig en onverenigbaar met de gemeenschappelijke markt is verklaard.

ARTIKEL 10 INDIENINGSTERMIJN

Aanvragen kunnen doorlopend worden ingediend van 10 maart 2020 tot en met 31 december 2023 tot het moment van uitputting van het fonds.

ARTIKEL 11 SUBSIDIEPLAFOND

Het subsidieplafond voor de periode 10 maart 2020 tot en met 31 december 2023 bedraagt € 2 miljoen.

ARTIKEL 12 SUBSIDIEHOOGTE

- a. De hoogte van de subsidie, bedoeld in artikel 5 onder a, bedraagt maximaal 50% van de subsidiabele kosten, tot een maximum van € 250.000.
- b. De hoogte van de subsidie, bedoeld in artikel 5 onder b, bedraagt maximaal 50% van de subsidiabele kosten, tot een maximum van € 50.000.

ARTIKEL 13 ADVIESCOMMISSIE

Gedeputeerde Staten leggen aanvragen voor subsidie voor aan de adviescommissie Transitiefonds Particuliere Woningvoorraad.

ARTIKEL 14 PRESTATIEVERANTWOORDING

Gedeputeerde Staten leggen in de beschikking tot subsidieverlening vast op welke wijze de subsidieontvanger desgevraagd aantoont dat de activiteiten waarvoor subsidie is verleend, zijn verricht en dat aan de aan de subsidie verbonden verplichtingen is voldaan.

ARTIKEL 15 INWERKINGTREDING

Deze regeling treedt in werking met ingang van de dag na bekendmaking in het Provinciaal Blad.

Groningen, 10 maart 2020.

Gedeputeerde Staten:

, voorzitter.

, secretaris.

Bijlage III:

Proces tot stand komen nieuw leefbaarheidsprogramma

22 mei 2019: Coalitie akkoord

Eind mei-eind oktober 2019: gesprekken zowel ambtelijk als bestuurlijk met betrokken partners

Eind mei-eind oktober 2019: gesprekken intern (cultuur, erfgoed, mobiliteit, economie, arbeidsmarkt, directie, GS)

Juli 2019: rapport Kwetsbare groepen in het Groninger Gezondheidslandschap

September-oktober 2019: Evaluatie Krimpbeleid Provincie Groningen 2010-2020

Eind oktober 2019 (24/10, 28/10, 29/10 en 30/10): zes sessies met een zestigtal betrokkenen partners variërend van gemeenten, zorginstellingen, onderwijs- en kennisinstellingen, en woningcorporaties.

Bijlage IV:

Concrete acties en resultaten per programmaliijn in 2020

Concrete acties en resultaten 2020 Programmaliijn I Provinciebrede aanpak, I.a. Zorg en voorzieningen

- Regeling zorg en voorzieningen wordt opengesteld. 2 subsidierondes in 2020.
Resultaat: 2 haalbaarheidsonderzoeken zijn toegekend, 5 projecten voor voorzieningen onder I dak zijn toegekend en 2 innovatie zorgprojecten zijn toegekend.
- 2 Zorgnetwerken (POG en Groningen beter) zijn operationeel
- Zorgkaart is opgesteld.
- Zorgconferentie is uitgevoerd.

Concrete acties en resultaten 2020 Programmaliijn I Provinciebrede aanpak, I.b. Sociale agenda

- Er worden in afstemming met onze samenwerkingspartners 3 kennissessies over armoede georganiseerd. Dit vormt de opmaat naar het ontwikkelen van een gezamenlijke aanpak om te komen tot een provinciebrede Armoedeagenda.
- 2 werksessies en 1 kennissessie worden georganiseerd over het onderzoek naar overerfbare armoede in de Veenkoloniën, financiering voor de vervolgfase wordt geregeld.
- 2 projectsubsidies verstrekt in het kader van Meedoen mogelijk maken
- In werksessies met de betrokken partners wordt een plan van aanpak gemaakt om tot een betere afstemming tussen onderwijs en arbeidsmarkt te komen. Een eerste pilot op het gebied van onderwijs/arbeidsmarkt wordt opgestart.
- Projectsubsidies verstrekken aan St. Leergeld, Jeugd Sport- en Cultuurfonds, Voedsel- en kledingbanken.

Concrete acties en resultaten 2020 Programmaliijn II Krimpagenda 2020-2030

- Particuliere woningvoorraad: 2 aanvragen voor aanpak particuliere woningvoorraad. Kennissessie Gronings Gereedschap op locatie over concrete casus m.b.t. aanpak particuliere woningvoorraad.
- Wonen: Een nieuwe bevolkingsprognose voor Oost-Groningen is gemaakt.
- Clusteren van voorzieningen: 2 haalbaarheidsonderzoeken zijn toegekend, 5 projecten voor voorzieningen onder I dak zijn toegekend en 2 innovatie zorgprojecten zijn toegekend.
- Economische vitaliteit: Een eerste pilot op het gebied van onderwijs/arbeidsmarkt wordt opgestart.
- Kennisdelen/onderzoeken:
 - Er vindt ieder kwartaal kennisdeling middels een zogenaamd krimpcafé plaats over een thema dat speelt in de noordelijke krimpregio's, en het 10 jarig bestaan van het KKNN wordt gevierd.
 - Aan het eind van het jaar is de aanstelling van de hoogleraar Bock geëvalueerd en een besluit over wel/niet verlengen genomen.
 - 22-24 juni vindt het Europese rurale geografie plaats, samen met de mensen in Onderdendam organiseren wij een excursie voor de wetenschappers over zorgzame dorpen.
 - Samen met onderwijsbestuurders organiseren we een kennissessie over thema's waar het onderwijs in krimpregio's mee te maken heeft.
 - Idem op het gebied van zorg samen met zorgprofessionals.

- Lobby:
 - De 6 provincies met krimpregio's zetten in op maatwerk voor onze regio's en vragen aandacht voor een Nederland in Balans.
 - Aanbieding aan Kamerleden en hoge ambtenaren van ministeries 2 of 9 april.
 - De bekostiging van brede scholen in krimpregio's vraagt onze aandacht, het wetsvoorstel wordt voor de zomer verwacht. Na onze inzet zijn ook de laatste losse eindjes gunstig omgebogen (we hebben al veel resultaat geboekt).
- REGIODEAL
 - We zijn inhoudelijk en financieel betrokken bij de regiodeal Oost-Groningen. In maart-juni zijn er meerdere werkbijeenkomsten met het Rijk, de regio en ons om de deal inhoudelijk uit te werken.
 - Voor de zomer ondertekening van de deal met het RIJK.
 - Na de zomer starten met de uitvoering.

Concrete acties en resultaten 2020 Programmaliijn III Regionale arrangementen

- Naar de 6 regio's zijn na vaststellen van het uitvoeringsprogramma leefbaarheid 6 uitnodigingsbrieven gestuurd.
 - Er hebben 6 verkennende gesprekken op bestuurlijk niveau hebben plaats gevonden.
 - In alle regio's is een eerste werksessie geweest.
 - Met de regio Oost-Groningen wordt dit jaar een regionaal arrangement afgesloten. Met de andere regio's wordt de zomer van 2021 een regionaal arrangement gesloten.
-